

2019 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO IR SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ FINANSINIŲ RODIKLIŲ PROJEKTŲ APŽVALGA

TURINYS

I. EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJUS	2
II. VALDŽIOS SEKTORIAUS FINANSAI.....	5
1. FISKALINĖ POLITIKA.....	5
2. VIDUTINIO LAIKOTARPIO VALDŽIOS SEKTORIAUS FINANSŲ PROJEKCIJOS	8
3. 2019 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO IR SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ RODIKLIŲ PERKLASIFIKAVIMAI	12
4. VIDUTINIŲ LAIKOTARPIŲ NUMATOMOS FISKALINĖS RIZIKOS SĄRAŠAS IR PROJEKCIJŲ JAUTRUMO ANALIZĖ	12
5. VALDŽIOS SEKTORIAUS FINANSŲ ILGALAIKIO TVARUMO PERSPEKTYVOS	14
6. EUROPOS KOMISIJOS PARENGTŲ LIETUVOS MAKROEKONOMINIŲ IR FISKALINIŲ RODIKLIŲ PROGNOZIŲ IR FINANSŲ MINISTERIJOS PARENGTO EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS BEI VIDUTINIO LAIKOTARPIO FISKALINIŲ RODIKLIŲ PROJEKCIJŲ PALYGINIMAS	14
III. 2019–2021 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO IR SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ KONSOLIDUOTOS VISUMOS PLANUOJAMI RODIKLIAI.....	15
1. PLANUOJAMI PAGRINDINIAI RODIKLIAI	15
2. POKYČIAI DĖL NAUJŲ EKONOMIKOS POLITIKOS PRIORITETŲ	16
IV. VALSTYBĖS BIUDŽETO PAJAMOS	16
1. PAJAMOS IŠ PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO	17
2. PAJAMOS IŠ GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO	17
3. PAJAMOS IŠ AKCIZŲ	20
4. PAJAMOS IŠ PELNO MOKESČIO	21
5. PAJAMŲ NETEKIMAI DĖL TAIKOMŲ LENGVATŲ	21
V. VALSTYBĖS BIUDŽETO ASIGNAVIMAI	24
1. PAGRINDINIAI PRINCIPAI, RENGIANČI 2019 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO PROJEKTĄ	24
2. 2019 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO PROJEKTE PLANUOJAMI ASIGNAVIMAI.....	24
3. VALSTYBĖS INVESTICIJŲ 2019–2021 METŲ PROGRAMA.....	25
4. ES, KITOS TARPTAUTINĖS FINANSINĖS PARAMOS LĖŠOS BIUDŽETE	26
5. LĖŠOS, PLANUOJAMOS PERKELTI IŠ KITŲ BIUDŽETINIŲ METŲ PAGAL BIUDŽETO SANDAROS ĮSTATYMO NUOSTATAS	33
VI. SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ FINANSINIŲ RODIKLIŲ PROJEKTAS.....	33

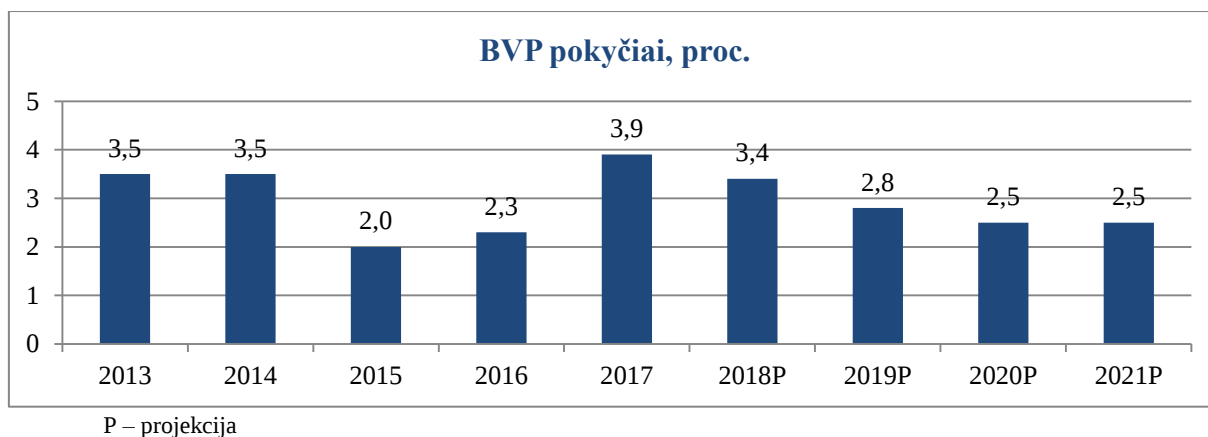
I. Ekonominės raidos scenarijus

Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos prognozuojamų rodiklių projektai parengti remiantis 2018 metų rugsėjį parengtu ekonominės raidos scenarijumi¹. Nuo 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniam įstatymui (toliau – Konstitucinis įstatymas), išvadą dėl ekonominės raidos scenarijaus turi pateikti nepriklausoma biudžeto politikos kontrolės institucija, kurios funkcijas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. XII-592 ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymu, pavesta atlikti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei. Valstybės kontrolės 2018 m. rugsėjo 20 d. išvadoje Nr. BP-5 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“² teigiama, kad „Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtas scenarijus yra nulemtas pasirinktų ir įvardytų prielaidų, pagrįstas esamais statistiniais duomenimis ir neprieštaraujantis ekonomikos dėsningumams. Fiskalinė institucija tvirtina 2018–2021 m. ekonominės raidos scenarijų, viešai paskelbtą 2018 m. rugsėjo 12 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos svetainėje“.

Ekonominės raidos scenarijus parengtas naudojantis iki 2018 m. rugpjūčio 31 d. paskelbtais statistiniais duomenimis ir gauta informacija, kurią pateikė institucijos, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimu Nr. 369. Taip pat naudotasi Europos Komisijos ir Tarptautinio valiutos fondo viešai skelbiamomis atitinkamomis techninėmis prielaidomis dėl išorinės aplinkos (prekybos partnerių raida, naftos kainos, euro ir JAV dolerio kursas).

Pagrindinės prielaidos					
Rodiklio pavadinimas	2017	2018	2019	2020	2021
1. JAV dolerio ir euro keitimo kursas	1,13	1,19	1,16	1,16	1,16
2. Pasaulio BVP augimas, procentais	3,7	3,9	3,9	3,8	3,8
3. Europos Sąjungos BVP augimas, procentais	2,4	2,1	2,0	2,0	2,0
4. Pagrindinių eksporto rinkų augimas, procentais	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1
5. Naftos kainos (Brent, JAV doleriais už barelį)	54,8	72,8	71,8	71,8	71,8

Įvertinus pirmojo 2018 metų pusmečio Lietuvos ekonominės raidos rezultatus, pasikeitusią išorės aplinką ir palankias sąlygas vidaus paklausai augti numatoma, kad Lietuvos bendrasis vidaus produktas (toliau – BVP) 2018 metais galėtų padidėti 3,4 proc. Tai 0,2 procentinio punkto daugiau, nei buvo numatyta šių metų pavasarį. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais BVP turėtų augti tiek pat, kaip buvo numatyta šių metų pavasarį – 2,8 proc. 2019 metais ir po 2,5 proc. 2020 ir 2021 metais.

¹ <http://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonominės-raidos-scenarijus>.

² <http://www.vkontrolė.lt/bp/isvada.aspx?id=10243>.

Pagrindiniai makroekonominiai rodikliai ir jų projekcijos					
Rodiklio pavadinimas	2017	2018	2019	2020	2021
1. BVP palyginamosiomis kainomis pokytis, procentais	3,9	3,4	2,8	2,5	2,5
2. BVP palyginamosiomis kainomis, mln. Eur	35867,0	37077,2	38121,5	39074,9	40053,0
3. BVP to meto kainomis pokytis, procentais	8,2	6,5	5,5	5,0	5,0
4. BVP to meto kainomis, mln. Eur	41858,0	44586,4	47056,9	49401,0	51847,4
5. Darbo našumo (BVP palyginamosiomis kainomis vienam užimtam gyventojui) pokytis, procentais	4,4	3,1	3,1	2,9	2,9
BVP palyginamosiomis kainomis sudedamųjų dalių pokytis, procentais					
6. Namų ūkių vartojimo išlaidos	3,8	4,3	4,3	3,8	3,5
7. Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	1,0	1,1	1,1	0,9	0,9
8. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	7,3	9,0	5,5	4,9	4,0
9. Prekių ir paslaugų eksportas	13,6	5,7	5,1	4,3	4,2
10. Prekių ir paslaugų importas	12,8	6,0	5,8	5,3	5,0

ESS – Europos sąskaitų sistema

Tarptautinės institucijos 2018 metų vasarą nepakeitė pasaulio ekonomikos raidos perspektyvų – vis dar tikimasi stabilaus beveik 4 proc. siekiančio pasaulio BVP augimo artimiausius dvejus metus, tačiau jis nebebus sinchronizuotas, kaip 2017 metais. Kai kurių Lietuvai svarbių užsienio prekybos partnerių ekonomikos augimas lėčiau, nei buvo numatyta šių metų pradžioje, o neigiama rizika dėl padidėjusios įtampos tarptautinės prekybos srityje, palyginti su šių metų pavasariu, išaugo. Dėl šių aplinkybių Lietuvos prekių ir paslaugų eksporto raida bus nuosaikesnė, nei buvo numatyta šių metų pavasarį.

Vidaus paklausa vidutiniu laikotarpiu bus esminis Lietuvos ekonomikos variklis. Ją skatins Vyriausybės sprendimai, susiję su gyventojų pajamų didinimu bei paskatų investuoti stiprinimu, tiesioginių užsienio investicijų ir Europos Sąjungos (toliau – ES) finansinės paramos lėšomis finansuojamų investicijų projektų įgyvendinimas bei įtemptos darbo rinkos diktuojamas poreikis verslui investuoti į veiklos automatizavimą, technologinį atsinaujinimą, inovacijas ir kitas veiklos efektyvumą ir darbo našumą didinančias priemones.

Padėtis darbo rinkoje darbuotojams išliks palanki visą vidutinį laikotarpį, o darbdavių konkurencija dėl darbuotojų nemažės. Įvertinus pastaruoju metu susiformavusias tendencijas ir darbo užmokestį didinančius administracinius sprendimus numatoma, kad vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalyje vidutiniu laikotarpiu augs vidutiniškai apie 7,2 proc. per metus – tai 1 procentiniu punktu daugiau, nei buvo numatyta šių metų pavasarį.

Darbo rinkos rodikliai ir jų projekcijos					
Rodiklio pavadinimas	2017	2018	2019	2020	2021
1. Užimtų gyventojų skaičius (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį), tūkst. asmenų	1354,8	1358,9	1355,2	1350,3	1345,5
2. Užimtų gyventojų skaičiaus (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį) pokytis, procentais	-0,5	0,3	-0,3	-0,4	-0,4
3. Nedarbo lygis (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį), procentais	7,1	6,3	5,9	5,9	5,9
4. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, Eur	840,4	915,2	983,8	1047,0	1109,9
5. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis, procentais	8,6	8,9	7,5	6,4	6,0
6. Darbo užmokesčio fondas, mln. Eur	10845,2	11846,3	12699,1	13467,2	14223,8
7. Darbo užmokesčio fondo pokytis, procentais	9,3	9,2	7,2	6,0	5,6

Išblėsus vienkartinį veiksmų, lėmusių vidutinės metinės infliacijos šuolį 2017 metais, poveikiui, kainų raida per pirmuosius 7 šių metų mėnesius buvo nuosaikesnė. Įvertinus rengiant ekonominės raidos scenarijų disponuojamą informaciją numatoma, kad vidutinės

metinės infliacijos, apskaičiuotos pagal suderintą vartotojų kainų indeksą, pokytis 2018 metais sieks 2,7 proc. – tai 0,2 procentinio punkto mažiau, nei buvo numatyta 2018 metų pavasarį. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais kainų pokytis turėtų nusistovėti ties 2,5 proc. per metus.

Kainų rodikliai ir jų projekcijos					
Rodiklio pavadinimas	2016	2017	2018	2019	2020
	pokytis, procentais				
1. BVP defliatorius	4,2	3,0	2,6	2,4	2,4
2. Namų ūkių vartojimo išlaidų defliatorius	3,6	2,7	2,5	2,5	2,5
3. Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidų defliatorius	3,8	5,0	4,3	4,3	4,3
4. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo defliatorius	0,4	2,8	2,8	2,8	2,8
5. Eksporto (prekių ir paslaugų) defliatorius	4,4	2,8	1,8	1,7	1,7
6. Importo (prekių ir paslaugų) defliatorius	4,0	4,4	1,6	1,8	1,8
7. Suderintas vartotojų kainų indeksas (vidutinis metinis)	3,7	2,7	2,5	2,5	2,5

Šiame scenarijuje numatomas 3,4 proc. BVP augimo tempas 2018 m. įspėja, kad ekonomika augs sparčiau, nei potencialiai leistų turimi gamybos pajėgumai ir darbo jėgos ištekliai. Kartu su kelerius metus stiprėjančia įtampa darbo rinkoje, augančiu aktyvumu nekilnojamojo turto rinkoje ir sparčiu paslaugų kainų kilimu – tai ženklai, kad ciklinio pakilimo metu susiformavusią perteklinę visuminę paklausą būtina valdyti fiskalinės politikos priemonėmis, t. y. įgyvendinti Lietuvos stabilumo 2018 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. balandžio 25 d. nutarimu Nr. 387 (toliau – Stabilumo programa), nustatytą vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus balanso rodiklio užduočių planą – formuoti valdžios sektoriaus perteklius, taip sukuriant fiskalinę erdvę, sudarančią sąlygas išvengti prociklinio konsolidavimo.

Dėl padidėjusio išorės aplinkos neapibrėžtumo neigiama rizika, dėl kurios ekonominės raidos scenarijuje numatytų rodiklių įverčiai gali būti prastesni, šiuo metu yra sustiprėjusi ir mažai, atvirai Lietuvos ekonomikai yra potencialiai reikšminga.

Dar labiau padidėjusi įtampa tarptautinės prekybos srityje dėl suaktyvėjusių protekcionizmo apraiškų, prekybos karų; padidėjusi geopolitinė įtampa; potenciali Turkijos finansų krizės užkrato grėsmė euro zonos valstybėms; padidėjusi kietojo „Brexit“ tikimybė; galimi pasaulio finansų rinkų svyravimai – rizikos, kurioms išsipildžius neigiamas poveikis būtų juntamas ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio ekonomikai. Be to, egzistuoja rizika, kad toliau augant išorės aplinkos neapibrėžtumui gali suprastėti kelerius pastaruosius metus vyravę išskirtinai geri Lietuvos verslo ir vartotojų lūkesčiai, įmonės gali atidėti investicinius planus, o vartotojai sumažinti išlaidas ne pirmo būtinumo prekėms ir paslaugoms. Rengiant ekonominės raidos scenarijų buvo žinoma, kad Europos Centrinio Banko vykdoma kiekybinio skatinimo programa turėtų tęstis iki 2018 metų pabaigos, o palūkanų normos turėtų išlikti dabartinio lygio bent iki 2019 m. vasaros, todėl lieka neaiškumų dėl monetarinės politikos krypties vėlesniu laikotarpiu.

Neigiamai Lietuvos ūkio raidą taip pat gali paveikti dažniau pasitaikančios stichinės nelaimės tiek užsienio valstybėse, tiek Lietuvoje.

Pagrindinė rizika, susijusi su projektuojamais infliacijos dydžiais, išlieka dėl tarptautinių naftos kainų, turinčių didelę įtaką vartotojų prekių kainoms Lietuvoje, raidos neapibrėžtumo. Nors 2017 metais suaktyvėjęs investicinis procesas ir padidėjęs darbo našumas gerokai sumažino atlyginimų ir kainų spiralės riziką, ji senkant darbo jėgos ištekliams vis dar išlieka.

Neišsipildžius esminėms prielaidoms, kuriomis remiantis buvo sudaromas šis ekonominės raidos scenarijus, daugelio šiame scenarijuje numatytų rodiklių įverčiai taip pat keistųsi.

II. Valdžios sektoriaus finansai

1. Fiskalinė politika

2019 metais ir likusiais vidutinio laikotarpio metais bus įgyvendinamos šios viešųjų finansų politikos gairės:

- ✓ vykdoma fiskalinė politika, atsižvelgiant į 2018 m. gegužės 23 d. paskelbtas Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijas Lietuvai, ekonomikos ciklo būklę, vidinius iššūkius dėl nepalankių demografinių tendencijų, iš išorės kylančias rizikas. Tai yra, 2019–2021 metais, prognozuojant vis dar teigiamą produkcijos atotrūkį nuo potencialo, dėl ko dalis valdžios sektoriaus pajamų bus laikinos, kasmet siekiama tokio valdžios sektoriaus pertekliaus, kuris palaipsniui didintų fiskalinę erdvę, reikalingą visuminei paklausai sunkmečio laikotarpiu stimuliuoti;

- ✓ siekiama, kad vykdoma fiskalinė politika atitiktų nacionaliniais ir ES teisės aktais nustatytas fiskalinės drausmės taisykles. Jų laikymasis užtikrintų tvarią valdžios sektoriaus finansų padėtį vidutiniu laikotarpiu, sudarytų sąlygas mažėti valdžios sektoriaus skolai ir prisidėtų prie ilgalaikio finansų tvarumo stiprinimo;

- ✓ didinama perskirstoma BVP dalis (mokesčių įplaukų ir BVP santykis), gerinant mokesčių administratoriaus veiklos efektyvumą, taikant naujausias šiuolaikines technologijas bei imantis priemonių mažinti šešėlinę ekonomiką, didinti mokesčius tiems produktams, kurie yra kenksmingi aplinkai ir žmogaus sveikatai;

- ✓ tęsiamas struktūrinės reformos (socialinio modelio) įgyvendinimas, kurio tikslas – didinti šalies ekonomikos augimo potencialą ir stiprinti ilgalaikį finansų tvarumą;

- ✓ įgyvendinamos naujos struktūrinės reformos švietimo, sveikatos apsaugos, šešėlinės ekonomikos mažinimo, inovacijų, socialinio draudimo (pensijų) bei mokestinio reguliavimo srityse;

- ✓ kuriamos finansinės paskatos jaunoms ir vaikus auginančioms šeimoms;

- ✓ užtikrinamas toks krašto gynybos finansavimas, kuris atitiktų įsipareigojimus NATO;

- ✓ išlaikoma valdžios sektoriaus skolos lygio mažėjimo tendencija vidutinio laikotarpio antrojoje pusėje;

- ✓ didinama biudžeto orientacija į rezultatus, stiprinami vidutinės trukmės biudžeto planavimo principai instituciniu lygmeniu, optimizuojamas valstybės turto valdymas ir kitomis priemonėmis gerinama viešųjų finansų kokybė.

2017 metais, antrus metus iš eilės, buvo pasiektas valdžios sektoriaus perteklius (0,5 proc. BVP). 2017 metais nebuvo nukrypta nuo vidutinio laikotarpio tikslo³. Finansų ministerijos skaičiavimais, įvertinus Europos Komisijos suteiktą 0,5 proc. BVP lankstumo galimybę dėl struktūrinių reformų⁴ pagal Stabilumo ir augimo paką (toliau – Paktas), 2017 metais struktūrinis valdžios sektoriaus balanso rodiklis (toliau – struktūrinis balanso rodiklis) sudarė 0,1 proc. BVP ir 0,2 proc. BVP pagerėjo palyginti su 2016 metų struktūriniu balanso rodikliu.

³ Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. gruodžio 8 d. nutarimu Nr.XII-2147 patvirtintas 2016–2018 metų vidutinio laikotarpio tikslas – ne blogesnis nei 1 proc. BVP struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas.

⁴Vertinant 2017 metų valdžios sektoriaus struktūrinį balanso rodiklį pagal Paktą, atsižvelgiama į 0,1 proc. BVP sisteminės pensijų reformos ir 0,4 proc. BVP struktūrinės reformos – Lietuvos darbo santykių ir valstybinio socialinio draudimo teisinio-administracinio modelio įgyvendinimo – socialinio modelio – kaštus. Lankstumo galimybę dėl struktūrinių reformų Europos Komisija Lietuvai suteikė 2017 m. gegužės 23 d. pateikusi Lietuvos stabilumo 2017 metų programos vertinimą. Lietuvos stabilumo 2017 metų programos vertinimas:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/15_lt_sp_assessment.pdf.

2017 metų struktūrinio balanso rodiklio ir jo pokyčio duomenys*

Faktinio 2017 metų struktūrinio balanso rodiklio vertė, įvertinus lankstumo galimybę dėl vykdomų struktūrinių reformų, BVP procentas	2017 metų produkcijos atotrūkis nuo potencialo, potencialaus BVP procentas	2016–2018 metų vidutinio laikotarpio tikslas, BVP procentas	Faktinio 2016 metų struktūrinio balanso rodiklio vertė, įvertinus lankstumo galimybę dėl vykdomų struktūrinių reformų, BVP procentas	2017 ir 2016 metų faktinių struktūrinių balanso rodiklių absoliučiuoju verčių, įvertinus lankstumo galimybę dėl vykdomų struktūrinių reformų, skirtumas, BVP procentas
0,1	2,3	–1,0	–0,2	0,2

*Lentelėje pateikti rodikliai įvertinti pagal 2018 metų kovo mėnesio ekonominės raidos scenarijaus duomenis, tai yra tuos, kurie buvo turėti teikiant Seimui ataskaitą pagal Konstitucinio įstatymo 3 straipsnio 2 dalį.

Pastaba. Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

Lietuvos Respublikos **2018 metų** valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu buvo nustatytas 0,6 proc. BVP 2018 metų valdžios sektoriaus pertekliaus rodiklis. Įvertinus Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) rengimo metu turėtus naujausius duomenis apie didžiųjų valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų (Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, valstybės biudžeto) pajamų planų vykdymą, galimą išlaidų sutaupymą, numatoma, kad toks perteklius bus pasiektas.

Numatoma, kad 2018 metais nuo vidutinio laikotarpio tikslo taip pat nebus nukrypta. Finansų ministerijos išankstiniu vertinimu, 2018 metų struktūrinis deficitas, įvertintas pagal 2018 metų rugsėjo mėnesį Finansų ministerijos apskaičiuotą produkcijos atotrūkį nuo potencialo bei ciklinę biudžeto komponentę ir numatomą 2018 metų nominalųjį valdžios sektoriaus perteklių, bus 0,3 procento BVP. Įvertinus socialinio modelio įgyvendinimo kaštus, dėl kurių yra suteikta 0,5 proc. BVP lankstumo galimybė pagal Paką⁵, numatomas struktūrinis perteklius.

2019 metų valdžios sektoriaus balanso rodiklis ir rodiklio reikšmės nustatymo veiksniai

Lietuvos Respublikos Seimas 2018 m. kovo 22 d. nutarimu Nr. XIII-1058 naujam, 2019–2021 metų, laikotarpiui nustatė vidutinio laikotarpio tikslą, kuris yra 1 proc. BVP struktūrinis deficitas.

Kaip numatyta Įstatymo projekto 20 straipsnyje, 2019 metams nustatoma 0,4 proc. BVP dydžio valdžios sektoriaus pertekliaus užduotis.

Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo ir Lietuvos Respublikos privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų projektų visuma (toliau – biudžetų projektų visuma) atitinka 2019 m. valdžios sektoriaus balanso rodiklio užduotį.

Valdžios sektoriaus rodiklio reikšmė nustatyta atsižvelgiant į:

- ✓ Konstituciniu įstatymu nustatytas valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklės;
- ✓ Pakto nuostatas, taip pat Stabilumo programoje⁶, kuri yra vidutinio laikotarpio planavimo sistemos dalis, nustatytas valdžios sektoriaus finansų gaires;

⁵ Vertinant 2018–2019 metų struktūrinį balanso rodiklį pagal Paką, atsižvelgiama į 0,5 proc. BVP socialinio modelio kaštus.

⁶ Stabilumo programa patvirtinta 2018 m. balandžio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 387:

[http://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Lietuvos%20stabilumo%202018%20met%C5%B3%20programa\(1\).pdf](http://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Lietuvos%20stabilumo%202018%20met%C5%B3%20programa(1).pdf)

✓ Lietuvos ekonomikos ciklo būklę, kuri pagal Finansų ministerijos parengtą ir Biudžeto politikos kontrolės institucijos patvirtintą ekonominės raidos scenarijų⁷ rodo, kad 2019 metais Lietuvos ekonomika augs sparčiau, nei potencialiai galėtų, ir produkcijos atotrūkis nuo potencialo bus teigiamas.

Fiskalinės drausmės taisyklės ir jų laikymasis 2019 metais

Konstitucinio įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje nustatytos valdžios sektoriaus **išlaidų augimą ribojančios taisyklės viena iš aplinkybių** (3 straipsnio 3 dalies 3 punktas) numato, kad tuo atveju, jei penkerių iš eilės einančių metų valdžios sektoriaus balanso rodiklio aritmetinis vidurkis yra teigiamas dydis, trijų didžiųjų biudžetų (valstybės biudžeto, Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų) išlaidos nėra ribojamos. Atsižvelgiant į tai, kad 2014–2018 metų valdžios sektoriaus balanso rodiklių aritmetinis vidurkis yra 0,12 proc. BVP – tai yra teigiamas dydis didesnis nei 0,1 proc. BVP – išlaidų ribojimo taisyklė 2019 metais netaikoma.

Konstitucinio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta **perteklinio valdžios sektoriaus taisyklė**, reglamentuojanti struktūrinio balanso rodiklio valdymą. Planuojama, kad 2019 metais, kuriems prognozuojamas teigiamas produkcijos atotrūkis nuo potencialo, bus tenkinama šios taisyklės sąlyga (3 straipsnio 1 dalies 2 punktas), kai struktūrinis balanso rodiklis yra bent 0,1 procentinio punkto BVP geresnis nei 2018 metų struktūrinis balanso rodiklis. Numatoma, kad 2018 metais struktūrinis deficitas sieks 0,3 proc. BVP, o 2019 metais struktūrinis deficitas bus 0,2 proc. BVP, tai yra 0,1 proc. BVP mažesnis nei 2018 metais įvertinus 0,5 proc. BVP lankstumo galimybę pagal Paktą, 2019 metų struktūrinis balanso rodiklis taip pat bus geresnis nei 2018 metais ir sudarys 0,3 proc. perteklių. Struktūrinis balanso rodiklis apskaičiuojamas įvertinant nominalųjį balanso rodiklį, vienkartinius pajamas ir išlaidas veikiančius veiksmus ir ciklinę biudžeto komponentę. Pastaroji priklauso nuo produkcijos atotrūkio nuo potencialo dydžio.

Atsižvelgiant į tai, kad Stabilumo programoje buvo nustatytas 0,3 proc. BVP 2018 metų struktūrinis deficitas, ir į tai, kad pagal naujausius Įstatymo projekto rengimo metu turėtus duomenis 2018 metais numatoma nuo vidutinio laikotarpio tikslo nenukrypti, struktūrinio postūmio užduoties 2019 metams nustatyti nesiūloma. Vadovaujantis Konstitucinio įstatymo 6 straipsnio 6 dalimi, struktūrinio postūmio užduotis nustatoma tik tuo atveju, jeigu numatoma, kad struktūrinis deficitas bus didesnis negu vidutinio laikotarpio tikslas.

Paktas taip pat numato reikalavimus struktūriniam balanso rodikliui ir valdžios sektoriaus išlaidų didėjimo apribojimus.

Pakte yra nustatyta struktūrinio balanso rodiklio taisyklė, pagal kurią Lietuvos struktūrinio balanso rodiklis turi nenukrypti nuo vidutinio laikotarpio tikslo įvertinus 0,5 proc. BVP Lietuvai suteiktą lankstumo galimybę dėl struktūrinių reformų pagal Paktą.

2019 metų struktūrinis balanso rodiklis, apskaičiuotas pagal ekonominės raidos scenarijų ir pagal jį apskaičiuotą produkcijos atotrūkį nuo potencialo bei ciklinę biudžeto komponentę, nenukrypsta nuo vidutinio laikotarpio tikslo.

Pakto išlaidų augimo ribojimo taisyklė (angl. *Expenditure benchmark*) taikoma visam valdžios sektoriui (ne tik biudžetų projektų visumai, kurią sudaro valstybės, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetai).

⁷ Ekonominės raidos scenarijus: <http://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/ERS%20aprasymas%202018-09-12.pdf>.

Pagal šią taisyklę, koreguotos⁸ valdžios sektoriaus išlaidos 2019 metais, palyginti su 2018 metų išlaidomis, gali augti artimu potencialaus BVP augimui tempu.

2019 metų valdžios sektoriaus išlaidų didėjimui esminės įtakos turi išlaidos susijusios su nuo 2019 m. sausio 1 d. pradedamomis įgyvendinti struktūrinėmis reformomis švietimo, sveikatos apsaugos, socialinėje (pensijų) srityse. Išlaidas didina ir parama šeimoms, auginančioms vaikus, didesnės sumos skiriamos krašto apsaugai. Vertinamas ir pensijų indeksacijos, įgyvendinant socialinį modelį, poveikis valdžios sektoriaus išlaidoms – pensijų indeksavimo kaštai didėja dėl pastaraisiais metais vis spartėjančio darbo užmokesčio augimo.

Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais (pradedant 2020 metais), kai nebegalios Lietuvai suteikta Pakto lankstumo sąlyga dėl socialinio modelio įgyvendinimo, numatoma svarstyti galimybę kreiptis į Europos Komisiją dėl Pakto lankstumo sąlygos taikymo tolimesniam naujų struktūrinių reformų įgyvendinimui. Pakto lankstumo sąlyga yra suteikiama šalims, įgyvendinančioms esmines struktūrines reformas orientuotas į ilgalaikio finansų tvarumo ir potencialaus ekonomikos augimo stiprinimą ne ilgesniam nei trejų metų laikotarpiui, reformos(-ų) įgyvendinimo laikotarpiu sudarant daugiau fiskalinės erdvės laikytis Pakto taisyklių.

Lietuvos valdžios sektoriaus struktūrinio balanso ir išlaidų rodiklių atitikimo Pakto taisyklėms vertinimą atliks Europos Komisija ir jį paskelbs lapkričio mėnesio paskutinę dekadą. Šiam vertinimui Europos Komisija naudoja savo makroekonominės ir fiskalines prognozes, kurias atnaujina ir paskelbia lapkričio mėnesio pirmąją dekadą.

Pagal suplanuotus biudžetų projektų visumos rodiklius, atsižvelgiant į Konstituciniu įstatymu ir Pakto nustatytas fiskalinės drausmės taisykles, daugiau nėra fiskalinės erdvės 2019 metams prisiimti papildomų išpareigojimų, didinančių išlaidas ar (ir) mažinančių pajamas, todėl papildomi ilgalaikiai išpareigojimai turi būti atsverti nauju ilgalaikiu pajamų šaltiniu (pvz., naujo mokesčio įvedimu, mokesčio bazės praplėtimu, lengvatų neterminuotu panaikinimu ar kitų ilgalaikių išlaidų mažinimu).

2. Vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus finansų projekcijos

Kiekvienais vidutinio laikotarpio metais bus siekiama tokio valdžios sektoriaus pertekliaus, kuris sudarytų sąlygas kuo labiau priartinti valdžios sektorių prie struktūriškai subalansuoto valdžios sektoriaus. Taip pat siekiama laikytis Stabilumo programoje nustatytos fiskalinės politikos krypties – neutralios fiskalinės politikos, atitinkančios ir 2017 m. lapkričio 22 d. Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijas dėl euro zonos ekonominės politikos.

Tam, kad pertekliaus tikslai būtų pasiekti, yra būtina mažinti šešėlinės ekonomikos mastą, toliau gerinti mokesčių administravimą, didinti per biudžetus perskirstomą BVP dalį ir valdžios sektoriaus išlaidų efektyvumą.

Įvertinus iš valstybės biudžeto asignavimų valdytojų ir kitų valdžios sektoriui priskirtinų subjektų gautą naujausią informaciją apie vidutiniam laikotarpiui projektuojamas pajamas ir išlaidas, 2020 metų balanso rodikliui pasiekti bus svarstomos papildomos valdžios sektoriaus balansą gerinančios priemonės už ne mažesnę kaip 258 mln eurų, o 2021 m. – 39 mln. eurų sumą.

⁸ Valdžios sektoriaus išlaidos koreguojamos valdžios sektoriaus mokėtinomis palūkanomis, diskrecinių pajamų priemonių neto rezultatu, išlaidomis investicijoms, vienkartinėmis išlaidomis, ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos, skirtos valdžios sektoriui, lėšomis.

Vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus finansų projekcijos (įtraukiant naujas, kartu su Įstatymo projektu planuojamas fiskalinės politikos priemonės)

Rodiklio pavadinimas	ESS' 2010 kodas	2018 metai	2019 metai		2020 metai	2021 metai
		BVP procentas	mln. eurų	BVP procentas	BVP procentas	BVP procentas
Grynasis skolinimas (+) / grynasis skolinimasis (–)						
1. Valdžios sektorius	S.13	0,6	192,9	0,4	0,2	0,1
2. Centrinė valdžia	S.1311	–0,5	–489,3	–1,0	–0,7	–0,8
3. Krašto valdžia	S.1312	–	–	–	–	–
4. Vietos valdžia	S.1313	0,2	19,7	0,0	0,0	0,0
5. Socialinės apsaugos fondai	S.1314	0,9	662,6	1,4	0,9	0,8
Valdžios sektorius						
6. Visos pajamos	OTR	36,0	17221,0	36,6	36,4	36,1
7. Visos išlaidos	OTE	35,4	17028,1	36,2	36,2	36,0
8. Grynasis skolinimas / skolinimasis	B.9	0,6	192,9	0,4	0,2	0,1
9. Palūkanų mokėjimas	D.41	0,9	409,0	0,9	0,7	0,6
10. Pirminis balansas		1,5	602,0	1,3	0,9	0,7
11. Vienkartinės ir kitos laikinosios priemonės		0,0	25,4	0,1	0,0	0,0
Pajamos						
12. Pajamos iš mokesčių (12 = 12a + 12b + 12c)		17,3	9643,6	20,5	20,7	21,1
12a. Pajamos iš netiesioginių mokesčių	D.2	11,7	5593,8	11,9	12,2	12,4
12b. Pajamos iš tiesioginių mokesčių	D.5	5,6	4047,2	8,6	8,6	8,6
12c. Turto mokesčiai	D.91	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0
13. Socialinio draudimo įmokos	D.61	13,4	4897,3	10,4	10,5	10,4
14. Pajamos iš turto	D.4	0,6	266,5	0,6	0,5	0,5
15. Kitos		4,8	2413,6	5,1	4,6	4,1
16 = 6. Visos pajamos	OTR	36,0	17221,0	36,6	36,4	36,1
Pajamos iš mokesčių ir įmokų (D.2 + D.5 + D.61 + D.91 – D.995)		30,6	14540,0	30,9	31,3	31,5
Išlaidos						
17. Atlygis darbuotojams + tarpinis vartojimas	D.1+P.2	13,8	6790,1	14,4	14,1	13,9
17a. Atlygis darbuotojams	D.1	9,1	4358,1	9,3	9,2	9,1
17b. Tarpinis vartojimas	P.2	4,8	2432,0	5,2	4,9	4,9
18. Socialinės išmokos (18 = 18a + 18b)	D.6M	13,1	6596,9	14,0	14,5	14,9
iš kurių nedarbo išmokos		0,4	144,1	0,3	0,3	0,3
18a. Socialiniai pervedimai natūra	D.632	1,6	719,0	1,5	1,5	1,5
18b. Socialinės išmokos, išskyrus socialinius pervedimus natūra	D.62	11,5	5877,9	12,5	13,0	13,4
19 = 9. Palūkanų mokėjimas	D.41	0,9	409,0	0,9	0,7	0,6
20. Subsidijos	D.3	0,3	136,7	0,3	0,3	0,3
21. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51G	4,0	1818,2	3,9	3,9	3,4
22. Kapitalo pervedimai	D.9	0,3	83,6	0,2	0,2	0,2
23. Kitos		2,9	1193,6	2,5	2,4	2,7
24 = 7. Visos išlaidos	OTE	35,4	17028,1	36,2	36,2	36,0

Šaltinis: Finansų ministerija.

* Dėl apvalinimo cilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

Vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus finansų projekcijos pagal nesikeičiančios politikos scenarijų

Rodiklio pavadinimas	ESS’ 2010 kodas	BVP procentas			
		2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
Pajamos					
1. Pajamos iš mokesčių (1 = 1a + 1b + 1c)		16,9	17,3	20,7	21,0
1a. Pajamos iš netiesioginių mokesčių	D.2	11,4	11,7	11,9	12,1
1b. Pajamos iš tiesioginių mokesčių	D.5	5,5	5,6	8,8	8,9
1c. Turto mokesčiai	D.91	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Socialinio draudimo įmokos	D.61	13,1	13,5	10,2	10,4
3. Pajamos iš turto	D.4	0,6	0,6	0,5	0,5
4. Kitos		4,8	5,1	4,6	4,1
5. Visos pajamos	OTR	35,3	36,4	36,0	36,1
Išlaidos					
6. Atlygis darbuotojams + tarpinis vartojimas	D.1+P.2	13,6	14,0	14,0	13,9
6a. Atlygis darbuotojams	D.1	8,9	8,8	9,1	9,0
6b. Tarpinis vartojimas	P.2	4,8	5,2	4,9	4,9
7. Socialinės išmokos		12,4	13,6	13,9	14,6
8. Palūkanų mokėjimas	EDP D.41	0,9	0,9	0,7	0,6
9. Subsidijos	D.3	0,3	0,3	0,3	0,3
10. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51G	4,0	3,9	3,9	3,4
11. Kapitalo pervedimai	D.9	0,3	0,2	0,2	0,2
12. Kitos		2,9	2,5	2,4	2,6
13. Visos išlaidos	OTE	34,5	35,3	35,4	35,5

Šaltinis: Finansų ministerija.

* Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

Vidutinio laikotarpio centrinės valdžios subsektoriaus finansų projekcijos pagal nesikeičiančios politikos scenarijų

Rodiklio pavadinimas	ESS’ 2010 kodas	BVP procentas			
		2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
Pajamos					
1. Pajamos iš mokesčių (1 = 1a + 1b + 1c)		13,2	13,7	17,2	17,6
1a. Pajamos iš netiesioginių mokesčių	D.2	11,1	11,4	11,7	12,0
1b. Pajamos iš tiesioginių mokesčių	D.5	2,1	2,3	5,6	5,6
1c. Turto mokesčiai	D.91	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Socialinio draudimo įmokos	D.61	0,3	0,3	0,2	0,2
3. Pajamos iš turto	D.4	0,5	0,5	0,5	0,4
4. Kitos		5,3	5,4	5,3	4,8
5. Visos pajamos	OTR	19,3	19,9	23,2	23,1
Išlaidos					
6. Atlygis darbuotojams + tarpinis vartojimas	D.1+P.2	7,8	8,0	8,0	8,0
6a. Atlygis darbuotojams	D.1	4,7	4,6	4,8	4,8
6b. Tarpinis vartojimas	P.2	3,1	3,4	3,2	3,2
7. Socialinės išmokos		2,0	3,2	3,3	3,9
8. Palūkanų mokėjimas	EDP D.41	0,9	0,9	0,7	0,5
9. Subsidijos	D.3	0,3	0,3	0,3	0,3
10. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51G	2,7	2,5	2,6	2,1
11. Kapitalo pervedimai	D.9	0,3	0,2	0,2	0,2
12. Kitos		5,2	4,6	7,9	8,2
13. Visos išlaidos	OTE	19,3	19,7	23,0	23,2

Šaltinis: Finansų ministerija.

* Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

Vidutinio laikotarpio socialinio draudimo fondų subsektorių finansų projekcijos pagal nesikeičiančios politikos scenarijų

Rodiklio pavadinimas	ESS' 2010 kodas	BVP procentas			
		2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
Pajamos					
1. Pajamos iš mokesčių (1 = 1a + 1b + 1c)		–	–	–	–
1a. Pajamos iš netiesioginių mokesčių	D.2	–	–	–	–
1b. Pajamos iš tiesioginių mokesčių	D.5	–	–	–	–
1c. Turto mokesčiai	D.91	–	–	–	–
2. Socialinio draudimo įmokos	D.61	12,8	13,3	9,9	10,2
3. Pajamos iš turto	D.4	–	–	–	–
4. Kitos		0,4	4,0	3,8	4,0
5. Visos pajamos	OTR	13,2	17,3	13,7	14,2
Išlaidos					
6. Atlygis darbuotojams + tarpinis vartojimas	D.1+P.2	0,2	0,2	0,2	0,2
6a. Atlygis darbuotojams	D.1	0,1	0,1	0,1	0,1
6b. Tarpinis vartojimas	P.2	0,1	0,1	0,1	0,1
7. Socialinės išmokos		10,0	10,0	10,2	10,3
8. Palūkanų mokėjimas	EDP D.41	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Subsidijos	D.3	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51G	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Kapitalo pervedimai	D.9	–	–	–	–
12. Kitos		2,5	6,3	3,0	3,0
13. Visos išlaidos	OTE	12,7	16,5	13,4	13,5

Šaltinis: Finansų ministerija.

* Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

Numatoma, kad 2018–2021 metais struktūrinio balanso rodiklis vidutiniškai sudarys –0,2 proc. BVP ir nuo vidutinio laikotarpio tikslo nebus nukrypta.

Šiuo metu Lietuvos ūkyje stebimi procesai – vis dar sparčiau, nei potencialiai leistų turimi gamybos pajėgumai ir darbo jėgos ištekliai auganti ekonomika, kartu su kelerius metus stiprėjančia įtampa darbo rinkoje ir augančiu aktyvumu nekilnojamojo turto rinkoje – tai ženkliai, rodantys ekonomikos ciklinį pakilimą.

Atsižvelgiant į ekonominę situaciją ir jos perspektyvas bei planuojamą struktūrinių reformų įgyvendinimą, teikiamas tvirtinti biudžeto projektas, kuriame numatomas 0,4 proc. BVP 2019 metų valdžios sektoriaus perteklius, lemiantis neutralią⁹ fiskalinę politiką (vertinant pirminį pagal ciklą koreguotą valdžios sektoriaus balanso pokytį).

Vidutinio laikotarpio struktūriniai balanso rodikliai

Rodiklio pavadinimas	BVP procentas*			
	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
1. BVP augimas / grandinė susietos apimtys augimas	3,4	2,8	2,5	2,5
2. Valdžios sektoriaus grynas skolinimas (+) / skolinimasis (–)	0,6	0,4	0,2	0,1
3. Palūkanos	0,9	0,9	0,7	0,6
4. Vienkartinės ir kitos laikinosios priemonės	0,0	0,1	0,0	0,0
iš jų:				
vienkartinės priemonės – valdžios sektoriaus pajamos	0,1	0,1	0,0	0,0
vienkartinės priemonės – valdžios sektoriaus išlaidos	–0,1	0,0	0,0	0,0
5. Produkcijos atotrūkis nuo potencialo	2,4	1,5	0,7	0,2
6. Ciklinė biudžeto dedamoji	1,0	0,6	0,3	0,1

⁹ Fiskalinė politika laikoma neutralia, jeigu pirminio pagal ciklą koreguoto valdžios sektoriaus balanso pokytis patenka į –0,2 ir 0,2 intervalą imtinai.

Rodiklio pavadinimas	BVP procentas*			
	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
7. Balansas, pakoreguotas pagal ciklą (2 – 6)	–0,3	–0,2	–0,1	0,0
8. Struktūrinis balanso rodiklis (7 – 4)	–0,3	–0,2	–0,1	0,0
9. Struktūrinis balanso rodiklis, įvertinus suteiktą lankstumą pagal Paktą	0,2	0,3	–	–
10. Pirminis pagal ciklą koreguotas valdžios sektoriaus balansas (7 + 3)	0,6	0,7	0,6	0,6
11. Pirminio pagal ciklą koreguoto valdžios sektoriaus balanso pokytis	–0,1	0,1	–0,1	–0,1

Šaltinis: Finansų ministerija.

* Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

3. 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų rodiklių perklasifikavimai

2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų rodiklių perklasifikavimai, atliekami valdžios sektoriaus balanso rodiklį perskaiciuojant pagal Europos sąskaitų sistemą (ESS'2010)

Pajamų dalies korekcijos*	mln. eurų	BVP procentas
Iš viso:	55,3	0,12
Iš jų:		
pridėtinės vertės mokestis, akcizai	55,3	0,12
įplaukos už leidimus naudoti radijo dažnius	0,5	0,00
Išlaidų dalies korekcijos*		
Iš viso:	–56,8	–0,12
Iš jų:		
sumokėtų ir priskaičiuotų palūkanų skirtumas	0,1	0,00
palūkanų korekcija dėl išvestinių finansinių priemonių poveikio	41,5	0,09
kompensacijos už darbą, apmokamą iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės metu neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio	–21,8	–0,05
krašto apsaugos srities išlaidos karinei įrangai ir atsargoms įsigyti	–2,8	–0,01
kompensacijoms piliečiams už išperkamą žemę	–4,5	–0,01
lėšų piliečių nuosavybės teisėms į išlikusius gyvenamuosius namus, jų dalis, butus atkurti ir kompensacijoms už išperkamą nekilnojamąjį turtą religinėms bendrijoms išmokėti	–1,3	–0,00
pervedimas į Europos stabilizavimo mechanizmo programą	–66,1	–0,14
kompensacija už Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą	–3,6	–0,01
tiesioginės išmokos iš valstybės biudžeto už praėjusius metus, išmokėtos einamaisiais metais	–3,4	–0,01
tiesioginės išmokos iš valstybės biudžeto už einamuosius metus, išmokėtinės ateities metais	5,1	0,01

* Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

Šaltinis: Finansų ministerija.

4. Vidutiniu laikotarpiu numatomos fiskalinės rizikos sąrašas ir projekcijų jautrumo analizė

Valdžios sektoriaus fiskaliniai rodikliai 2019 metais ir kitais vidutinio laikotarpio metais gali blogėti išsipildžius neigiamai rizikai, susijusiai su ekonominės raidos scenarijumi (žiūrėti skyrių „Ekonominės raidos scenarijus“), valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ veiklos rezultatu, valstybės garantijomis, palūkanų normomis.

Išsami informacija apie vidutinio laikotarpio fiskalinę riziką ir jos įvertinimą pateikta Stabilumo programos VII skyriuje „Rizikos ir jautrumo analizė“¹⁰.

Lietuvos ekonomika yra maža ir atvira, eksportas sudaro daugiau kaip 80 procentų BVP (2017 metais sudarė 80,9 proc. BVP), todėl prekybos partnerių ekonominė padėtis ir ateities perspektyvos daro didelę įtaką Lietuvos ūkio raidai. Vidutiniu laikotarpiu ekonominė raida, palyginti su numatyta Finansų ministerijos ekonominės raidos scenarijuje, paskelbtame 2018 m. rugsėjo 12 d., gali būti spartesnė arba lėtesnė. Vis dar tvyrant neužtikrintumui dėl ateities, egzistuoja nukrypimo nuo ekonominės raidos scenarijaus tiek teigiama, tiek neigiama rizika, kuri iš esmės kyla dėl išorinių veiksnių. Todėl buvo atlikti techniniai skaičiavimai ir sudaryti alternatyvūs scenarijai, darant prielaidą, kad BVP augimas atitinkamais vidutinio laikotarpio metais bus 1 procentiniu punktu mažesnis nei ekonominės raidos scenarijuje (pesimistinis scenarijus), ir darant prielaidą, kad BVP augimas atitinkamais vidutinio laikotarpio metais bus 1 procentiniu punktu didesnis nei ekonominės raidos scenarijuje (optimistinis scenarijus).

Alternatyvūs scenarijai

Rodiklio pavadinimas	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
Ekonominės raidos scenarijus				
BVP palyginamosiomis kainomis pokytis, procentais	3,4	2,8	2,5	2,5
BVP to meto kainomis, mln. eurų	44586,4	47056,9	49401,0	51847,4
BVP to meto kainomis pokytis, procentais	6,5	5,5	5,0	5,0
Pesimistinis scenarijus				
BVP palyginamosiomis kainomis pokytis, procentais	2,4	1,8	1,5	1,5
BVP to meto kainomis, mln. eurų	44148,5	46592,3	48911,7	51333,8
BVP to meto kainomis pokytis, procentais	5,5	4,5	3,9	3,9
Optimistinis scenarijus				
BVP palyginamosiomis kainomis pokytis, procentais	4,4	3,8	3,5	3,5
BVP to meto kainomis, mln. eurų	45024,4	47521,7	49890,4	52361,0
BVP to meto kainomis pokytis, procentais	7,6	6,6	6,0	6,0

Šaltiniai: Finansų ministerija, Lietuvos statistikos departamentas.

Vidutiniu laikotarpiu rinkoje 1 procentiniu punktu padidėjus kintamosioms ir fiksuotosioms palūkanų normoms, mokėtinos už centrinės valdžios prisiimtus naujus įsipareigojimus palūkanos 2019–2021 metais padidėtų atitinkamai 4 mln. eurų, 29 mln. eurų ir 52 mln. eurų, tai yra vidutiniškai po 6 bazinius punktus BVP per metus. Sumažėjus (padidėjus) BVP augimui 1 procentiniu punktu, valdžios sektoriaus pajamos sumažėtų (padidėtų) vidutiniškai apie 0,4 proc. BVP.

Pajamų ir centrinės valdžios mokėtinų palūkanų jautrumo analizė

Rodiklio pavadinimas	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
Valdžios sektoriaus pajamų pokytis pasitvirtinus pesimistiniam* scenarijui, mln. eurų	-163,0	-175,3	-184,0	-193,6
Valdžios sektoriaus pajamų pokytis pasitvirtinus optimistiniam* scenarijui, mln. eurų	163,0	175,4	184,0	193,6
Valdžios sektoriaus balanso pokytis dėl pajamų pokyčio pasitvirtinus pesimistiniam* scenarijui, proc. BVP	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Valdžios sektoriaus balanso pokytis dėl pajamų pokyčio pasitvirtinus optimistiniam* scenarijui, proc. BVP	0,4	0,4	0,4	0,4
Mokėtinų centrinės valdžios palūkanų pokytis, 1 procentiniu punktu padidėjus (sumažėjus) kintamosioms ir fiksuotosioms palūkanų normoms, mln. eurų	–	3,6 (-3,6)	28,8 (-28,8)	51,9 (-51,9)
Valdžios sektoriaus balanso pokytis, atitinkamai padidėjus (sumažėjus) mokėtinoms centrinės valdžios palūkanoms, proc. BVP	–	0,0	-0,1 (0,1)	0,1 (0,1)

Šaltinis – Finansų ministerija.

* Pajamų jautrumas vertintas pagal lentelėje „Alternatyvūs scenarijai“ pateiktus duomenis.

¹⁰ Stabilumo programa

[http://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Lietuvos%20stabilumo%202018%20met%C5%B3%20programa\(1\).pdf](http://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Lietuvos%20stabilumo%202018%20met%C5%B3%20programa(1).pdf)

5. Valdžios sektoriaus finansų ilgalaikio tvarumo perspektyvos

Europos Komisijos atliktas Lietuvos valdžios sektoriaus finansų ilgalaikio tvarumo vertinimas¹¹, naudojantis Stabilumo programoje pateiktomis vidutinio laikotarpio Lietuvos valdžios sektoriaus finansų projekcijomis, rodo, kad ilgalaikio valdžios sektoriaus tvarumo rodiklio (toliau – S2) reikšmė, palyginti su analogišku vertinimu, naudojantis Lietuvos 2017 metų stabilumo programoje pateiktais duomenimis, sumažėjo 0,5 procentinio punkto nuo 1,2 proc. 2017 m. iki 0,7 proc. 2018 m. Mažesnė nei 2 procentų S2 rodiklio reikšmė reiškia, kad rizika dėl ilgalaikio valdžios sektoriaus finansų tvarumo vertintina kaip maža. Palyginti su Stabilumo programoje numatytais tikslais, 2019 m. ir likusiais vidutinio laikotarpio metais valdžios sektoriaus finansai bus valdomi taip, kad būtų nenukrypta nuo vidutinio laikotarpio tikslo. Leistino dydžio nukrypimus gali lemti struktūrinių reformų įgyvendinimas ar kitos priemonės, kurios didina ekonomikos augimo potencialą ir viešųjų finansų tvarumą. Ilgalaikio valdžios sektoriaus finansų tvarumo rizikos mažinimas išlieka vienas svarbiausių fiskalinės politikos ilgalaikių tikslų.

Išsami informacija apie Lietuvos ilgalaikį tvarumą pateikta Stabilumo programos VIII skyriuje „Valdžios sektoriaus finansų tvarumas“¹².

6. Europos Komisijos parengtų Lietuvos makroekonominių ir fiskalinių rodiklių prognozių ir Finansų ministerijos parengto ekonominės raidos scenarijaus bei vidutinio laikotarpio fiskalinių rodiklių projekcijų palyginimas

Finansų ministerijos ekonominės raidos scenarijaus projekcijos, paskelbtos 2018 m. rugsėjo 12 d., parengtos naudojant naujausius statistinius duomenis ir kitą iki 2018 m. rugsėjo 1 d. gautą informaciją.

Naujausių žinomų Finansų ministerijos, Lietuvos banko ir Europos Komisijos parengtų makroekonominių pagrindinių rodiklių projekcijų palyginimas

Rodiklis	Metai	Institucijos pavadinimas		
		Finansų ministerija (2018 metų rugsėjis)	Lietuvos bankas ¹ (2018 metų rugsėjis)	Europos Komisija (2018 metų gegužė)
BVP pokytis, proc.	2018	3,4	3,2	3,1
	2019	2,8	2,7	2,6
BVP defliatoriaus pokytis, proc.	2018	3,0	2,6	2,7*
	2019	2,6	2,2	2,3*
BPKF pokytis, proc.	2018	9,0	6,9	7,3*
	2019	5,5	5,2	4,7*
Namų ūkių vartojimo išlaidų pokytis, proc.	2018	4,3	3,8 ²	3,4 ^{2*}
	2019	4,3	3,5 ²	3,3 ^{2*}
Suderinto vartotojų kainų indekso pokytis, proc.	2018	2,7	2,7	2,7
	2019	2,5	2,2	2,2
Nedarbo lygis, proc.	2018	6,3	6,7	6,8*
	2019	5,9	6,6	6,7*
Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis, proc.	2018	8,9	7,6	6,6 ^{3*}
	2019	7,5	6,0	6,0 ^{3*}

¹ Lietuvos banko projekcijos pateikiamos pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

² Privatus vartojimas (pokytis, proc.), susidedantis iš namų ūkių ir NPI, aptarnaujančių namų ūkių, vartojimo išlaidų.

³ Atlygis vienam darbuotojui.

* Europos Komisijos 2018 metų gegužės mėnesio prognozės.

¹¹ Europos Komisijos atliktas Sstabilumo programos vertinimas:
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/15_lt_sp_assessment.pdf.

¹² Stabilumo programa

[http://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Lietuvos%20stabilumo%202018%20met%C5%B3%20programa\(1\).pdf](http://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Lietuvos%20stabilumo%202018%20met%C5%B3%20programa(1).pdf).

Finansų ministerijos parengtos fiskalinių rodiklių projekcijos, pateiktos Įstatymo projekto lydimuosiuose dokumentuose, yra parengtos naudojant naujausius statistinius duomenis, naujausio Finansų ministerijos parengto ekonominės raidos scenarijaus duomenis, taip pat kitą iki spalio 15 dienos gautą informaciją iš valdžios sektoriui priskiriamų subjektų (pvz., Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos, Valstybinių ligonių kasų, valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“, Krašto apsaugos, Švietimo ir mokslo, Sveikatos apsaugos, Ūkio, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, Valstybinės mokesčių inspekcijos, kitų).

Naujausių žinomų Finansų ministerijos ir Europos Komisijos parengtų valdžios sektoriaus pagrindinių rodiklių projekcijų palyginimas

Proc. BVP	Metai	Institucijos pavadinimas		
		Finansų ministerija (2018 metų balandis – Stabilumo programa)	Finansų ministerija (2018 metų rugsėjis)	Europos Komisija (2018 metų gegužė)
Valdžios sektoriaus balansas	2018	0,6	0,6	0,5
	2019	0,6	0,4	0,3
Struktūrinis balanso rodiklis	2018	–0,3	–0,3	–0,7
	2019	–0,2	–0,2	–0,6

Šaltinis – Finansų ministerija; Europos Komisijos 2018 m. gegužės mėn. prognozės

Tikėtina, kad Finansų ministerijos ir Europos Komisijos projekcijų rengimo laiko nesutapimas gali lemti didelį kai kurių rodiklių 2018 metų gegužės mėnesio Europos Komisijos ir 2018 metų rugsėjo mėnesio Finansų ministerijos paskelbtų projekcijų skirtumą.

III. 2019–2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos planuojami rodikliai

Su kartu teikiamu Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu tvirtinami trejų biudžetinių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos (neįskaitant savivaldybių biudžetams skirtų valstybės biudžeto asignavimų) planuojami rodikliai – pajamos ir asignavimai.

1. Planuojami pagrindiniai rodikliai

2018–2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų (VB ir SB) konsoliduotos visumos pagrindiniai rodikliai

	2018 m. planas	2019 m. projektas	2019 m., palyginti su 2018 m.		2020 m. projektas	2020 m., palyginti su 2019 m.		2021 m. projektas	2021 m., palyginti su 2020 m.	
			+/-	%		+/-	%		+/-	%
			PAJAMOS							
VB ir SB konsoliduotos visumos pajamos (su ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis)	10 911,4	12 484,7	1 573,3	14,4	13 211,2	726,5	5,8	13 648,9	437,7	3,3
iš jų ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	2 303,9	1 921,5	-382,4	-16,6	2 067,4	145,9	7,6	1 836,7	-230,7	-11,2
VB ir SB konsoliduotos visumos pajamos (be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų)	8 607,5	10 563,2	1 955,7	22,7	11 143,8	580,6	5,5	11 812,2	668,4	6,0

	2018 m. planas	2019 m. projektas	2019 m., palyginti su 2018 m.		2020 m. projektas	2020 m., palyginti su 2019 m.		2021 m. projektas	2021 m., palyginti su 2020 m.	
			+/-	%		+/-	%		+/-	%
ASIGNAVIMAI										
VB ir SB konsoliduotos visumos asignavimai (su ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis)	11 400,5	13 559,6	2 159,0	18,9	13 965,0	405,4	3,0	14 536,5	571,5	4,1
<i>iš jų ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos</i>	<i>2 101,2</i>	<i>2 242,7</i>	<i>141,4</i>	<i>6,7</i>	<i>2 295,9</i>	<i>53,2</i>	<i>2,4</i>	<i>2 050,6</i>	<i>-245,3</i>	<i>-10,7</i>
VB ir SB konsoliduotos visumos asignavimai (be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų)	9 299,3	11 316,9	2 017,6	21,7	11 669,1	352,2	3,1	12 485,9	816,8	7,0

2. Pokyčiai dėl naujų ekonomikos politikos prioritetų

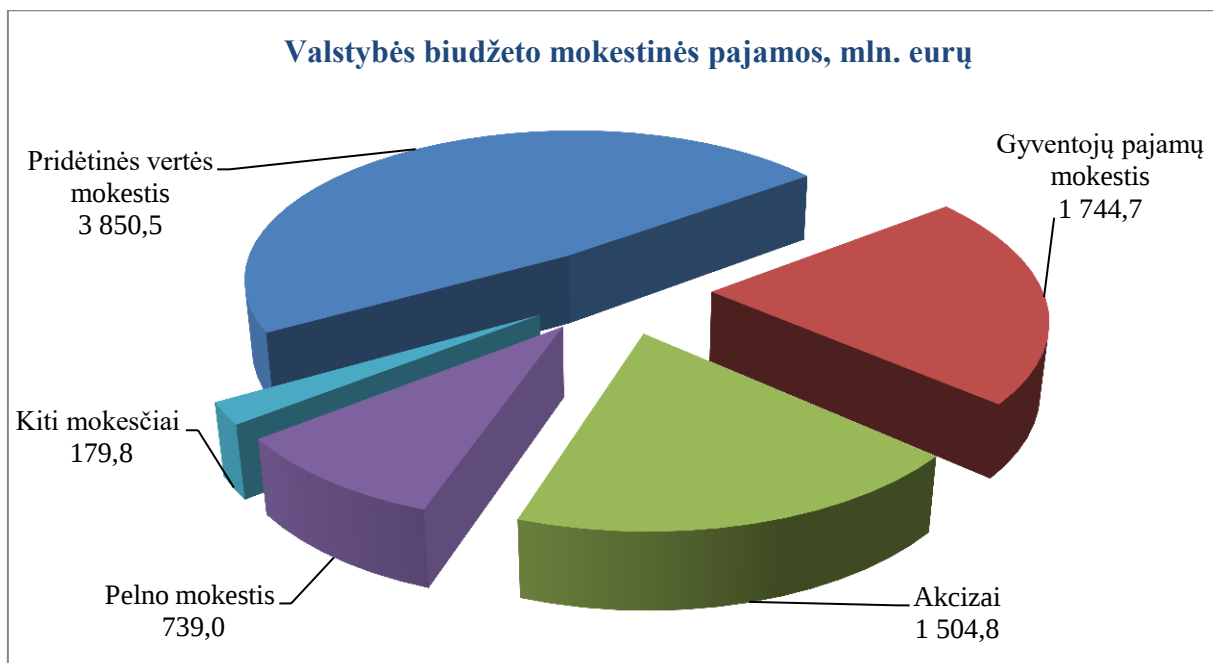
Nuo 2019 metų su pensijų socialinio draudimo įmokomis nesusijusi pensijos dalis (toliau – bendroji pensija) bus finansuojama valstybės biudžeto lėšomis. Atsižvelgiant į tai, socialinio draudimo įmokų tarifo dalis, skirta bendrajai pensijai finansuoti (9,36 procentinio punkto), perkeliama į gyventojų pajamų mokesį. Dėl šios priežasties ženkliai išaugs tiek pajamos iš gyventojų pajamų mokesčio, tiek valstybės biudžeto asignavimai Valstybinio socialinio draudimo fondui. Plačiau minėti pakeitimai aprašyti šio priedo IV.2 dalyje.

Pažymėtina, kad planuojami 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos asignavimai, palyginti su Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. XIII-871 „Dėl 2018 metų, 2019 metų ir 2020 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos planuojamų rodiklių“ patvirtintais 2019 metų planuojamais asignavimais, yra 1 534,8 mln. eurų didesni. Pagrindinė asignavimų padidėjimo priežastis – bendrosios pensijos finansavimas valstybės biudžeto lėšomis.

IV. Valstybės biudžeto pajamos

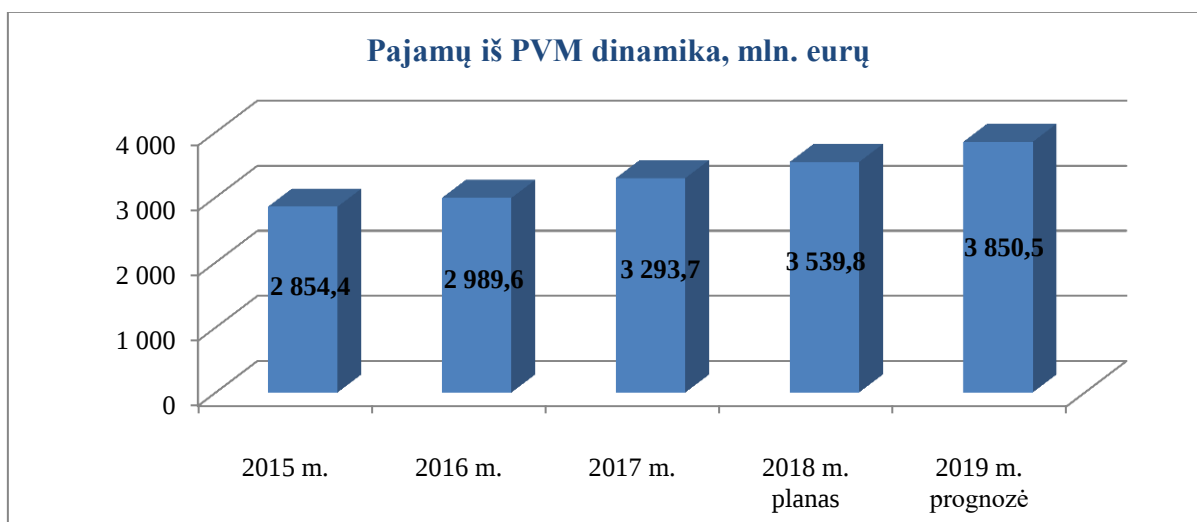
Prognozuojama, kad 2019 metų valstybės biudžeto pajamos kartu su ES ir kitomis tarptautinės finansinės paramos lėšomis sudarys 10 586,7 mln. eurų, arba 16,7 proc. daugiau, palyginti su 2018 metais patvirtintu planu. 2019 metais valstybės biudžeto pajamos, neįskaitant ES ir kitų tarptautinės finansinės paramos lėšų, sieks apie 8 665,1 mln. eurų, arba bus apie 28,0 proc. didesnės, nei planuota gauti šiemet.

Prognozuojama, kad iš 4 pagrindinių mokesčių (pridėtinės vertės, gyventojų pajamų, akcizų ir pelno), kurie sudaro apie 90,5 proc. valstybės biudžeto pajamų be ES ir kitų tarptautinės finansinės paramos lėšų, bus gauta apie 7 839,0 mln. eurų, arba 30,6 proc. daugiau, nei planuota gauti 2018 metais.

1. Pajamos iš pridėtinės vertės mokesčio

Svarbiausias mokestis, kurio prognozuojamos pajamos 2019 metais sudarys 3 850,5 mln. eurų (apie 44,4 proc. visų valstybės biudžeto pajamų (be ES lėšų), apie 8,2 proc. BVP to meto kainomis), yra pridėtinės vertės mokestis (toliau – PVM).

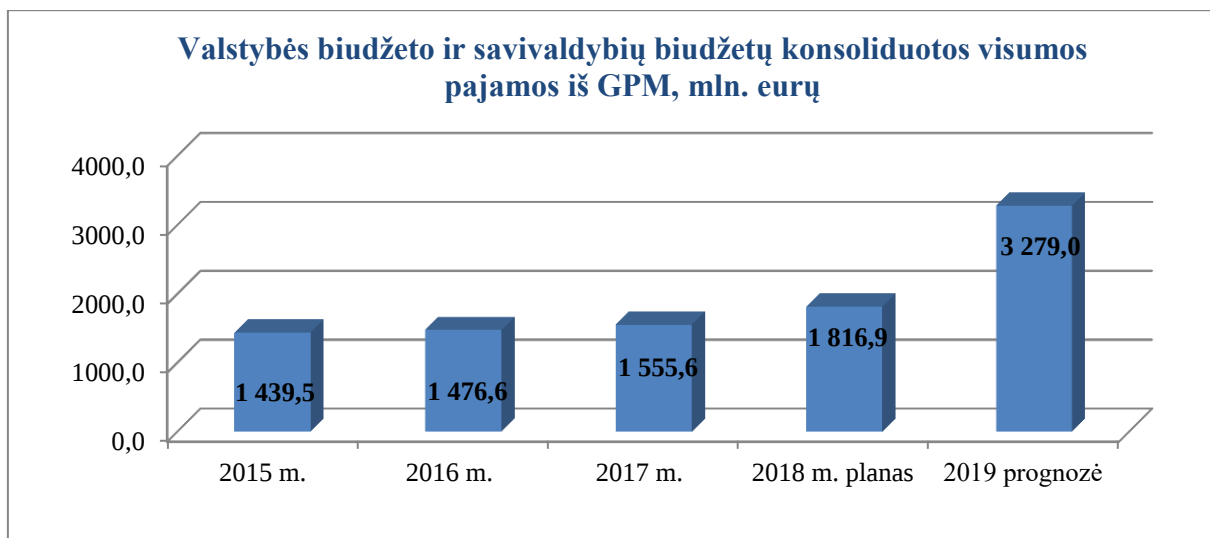
Pajamos iš PVM buvo prognozuojamos atsižvelgiant į 2018 metų numatomą PVM plano vykdymą, į galutinio vartojimo išlaidų ir PVM mokestinės bazės procentinio santykio dinamiką, į galiojančių PVM lengvatų įtaką pajamoms. Prognozuojant įvertinta, kad galutinio vartojimo išlaidos 2019 metais nominaliai didės 6,7 proc. Be to, numatoma, kad dėl geresnio mokesčių administravimo 2019 metais papildomai surinktos pajamos sudarys 2,7 proc. visų pajamų iš PVM. Taip pat buvo atsižvelgta į grąžintinos (įskaitytinės) PVM sumos (PVM permoka per 2019 metus nepasikeis) ir nesumokėtos (įsiskolinimo valstybei) PVM sumos (PVM nepriemoka per 2019 metus nepasikeis) pokyčių įtaką faktinėms pajamoms.

2. Pajamos iš gyventojų pajamų mokesčio

2019 metais į valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos biudžetą prognozuojama gauti 3 279 mln. eurų pajamų iš gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM).

Šio mokesčio dalis, tenkanti valstybės biudžetui, 2019 metais sudarys 53,21 proc. visų prognozuojamų pajamų iš GPM į valstybės ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos biudžetą. Į valstybės biudžetą prognozuojama gauti 1 744,7 mln. eurų pajamų iš GPM, arba 20,1 proc. visų valstybės biudžeto pajamų (be ES lėšų) ir 3,7 proc. BVP to meto kainomis.

Pajamos iš GPM 2019 metais buvo prognozuojamos atsižvelgiant į 2018 metais numatomas gauti GPM pajamas, į įplaukų iš GPM santykio su darbo užmokesčio fondu dinamiką bei į prognozuojamą metinį darbo užmokesčio fondo augimo rodiklį, kartu įvertinant dalies socialinio draudimo tarifo įtraukimą į GPM dalį, neapmokestinamojo pajamų dydžio (toliau – NPD) suteikiamos naudos didinimo bei taikymo ribos praplėtimą, minimaliosios mėnesinės algos didinimo ir administravimo gerinimo priemonių įtaką pajamoms.

Atsižvelgiant į Vyriausybės programos tikslus išgryninti mokesčių ir socialinio draudimo principus bei padaryti mokesčių sistemą paprastesnę, aiškesnę bei skaidresnę, nuo 2019 metų 28,9 proc. dydžio socialinio ir sveikatos draudimo įmokos tarifas bus perkeltas darbuotojui. Atsižvelgiant į tai, darbo užmokestis popieriuje bus padidintas 1,289 karto, o nominalūs tarifai atitinkamai sumažės. Taip pat, siekiant sudaryti sąlygas bendrajai pensijos daliai finansuoti iš valstybės biudžeto, bendrąją pensiją užtikrinanti socialinio draudimo įmokų dalis bus perkeliama į gyventojų pajamų mokesčių.

Kartu siekiant sumažinti mokesčių našą bei įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 164, nuostatas dėl mokesčių sistemos struktūros tobulinimo ekonomikos augimui palankia kryptimi ir mokesčių bazės optimizavimo, 2018 m. birželio 28 d. buvo priimti Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimai, kuriais:

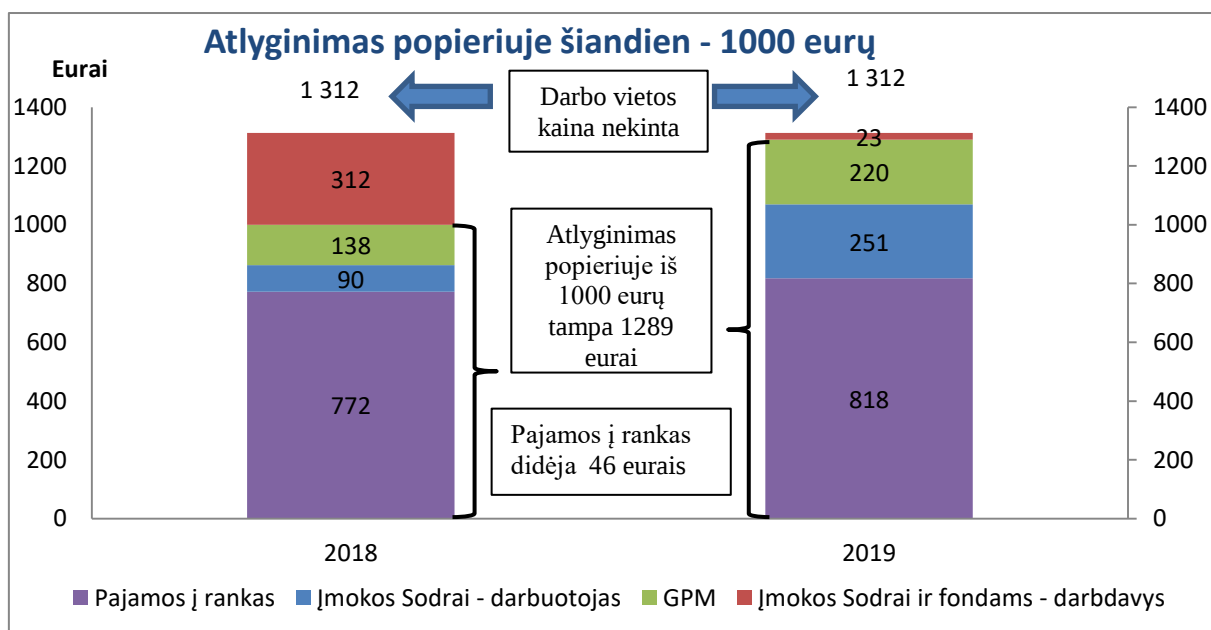
- ✓ Palaipsniui 2019–2021 metais didinama NPD suteikiama mokesstinė nauda, įskaitant individualiais NPD riboto darbingumo asmenims suteikiamą naudą, bei išplėsta NPD taikymo apimtis.

- ✓ Perkėlus 28,9 proc. dydžio socialinio ir sveikatos draudimo įmokos tarifą darbuotojui, atitinkamai perskaičiavus šiuo metu galiojantį GPM tarifą bei prie jo pridėjus į GPM perkeliama bendrąją pensiją užtikrinančią socialinio draudimo įmokų dalį, GPM, taikomas pajamoms iš darbo santykių ar jų esmę atitinkančių santykių, turėtų sudaryti 21 proc. Tačiau, atsižvelgiant į siekį mažinti pajamų iš darbo santykių apmokestinimo našą, GPM tarifas sumažintas 1 procentiniu punktu iki 20 proc.

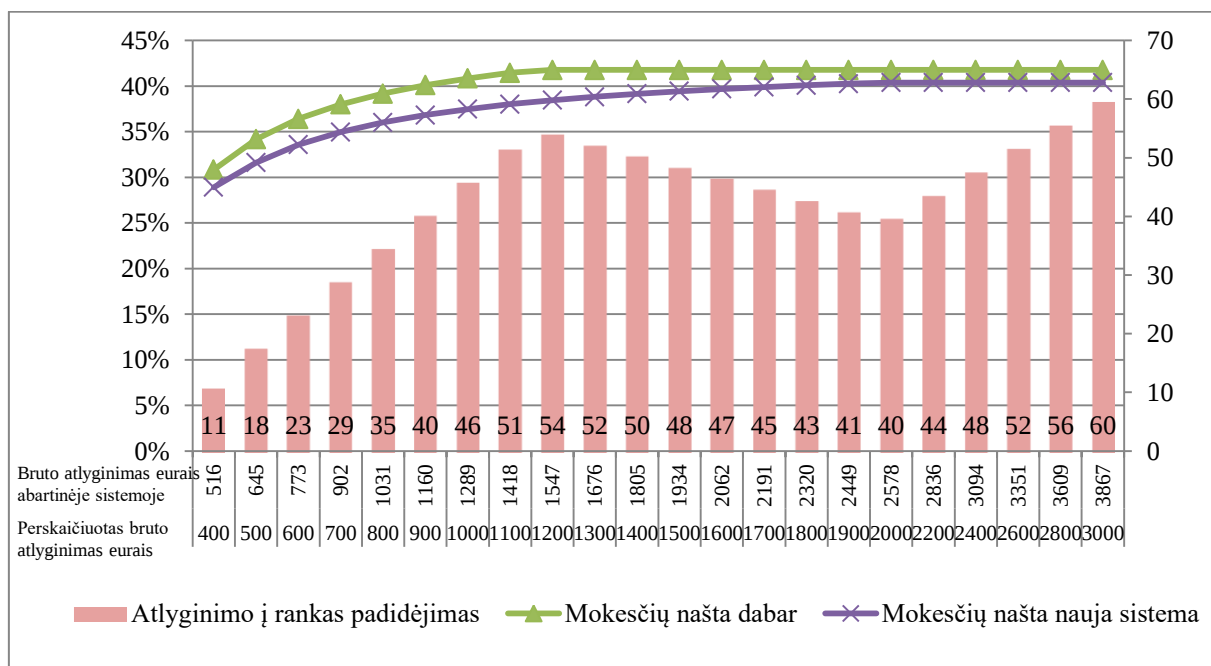
- ✓ Nustatytas progresinis 27 proc. pajamų mokesčio tarifas pajamoms iš darbo santykių ar jų esmę atitinkančių santykių, viršijančioms valstybino socialinio draudimo įmokų lubas (120 vidutinių darbo užmokesčių per metus).

✓ Nustatytas progresinis 20 proc. pajamų mokesčio tarifas pajamoms ne iš darbo santykių (išskyrus, individualios veiklos pajamas ir pajamas iš paskirstytojo pelno), viršijančioms valstybinio socialinio draudimo įmokų lubas (120 vidutinių darbo užmokesčių per metus).

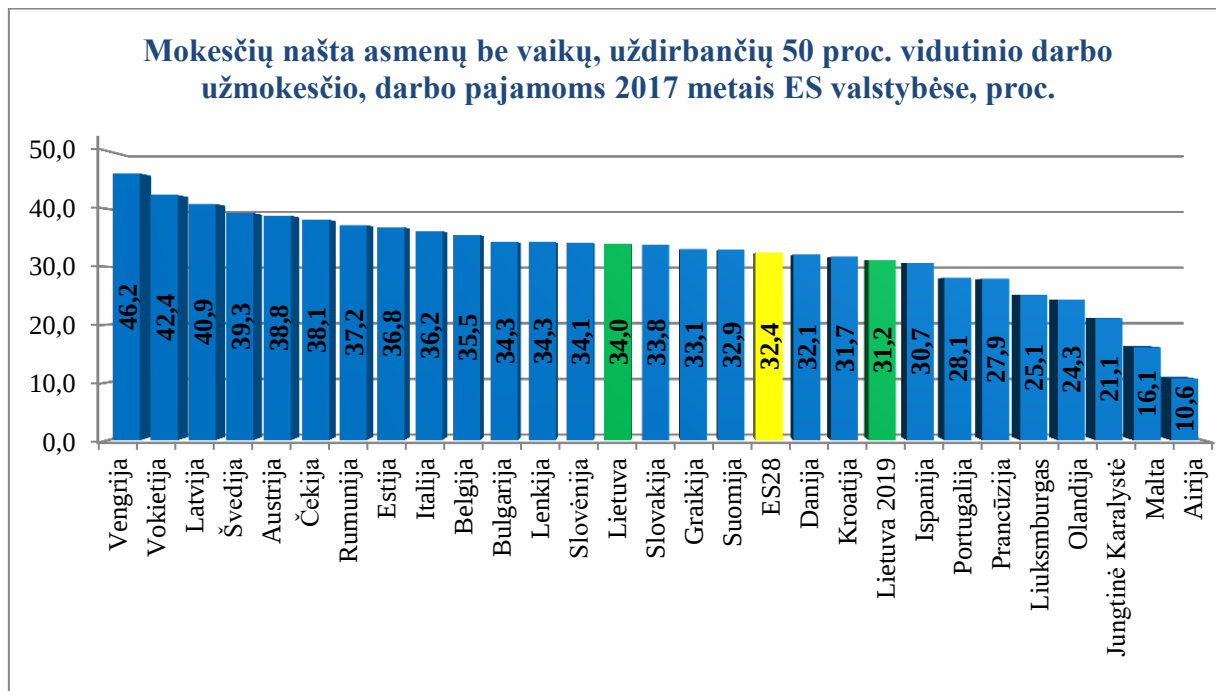
Po darbuotojo ir darbdavio tarifų konsolidavimo, GPM tarifo perskaičiavimo, taip pat įvertinus socialinio draudimo įmokų tarifų pakeitimus, darbo vietos išlaikymo kaštai darbdaviui nesikeis, tačiau priimti pakeitimai leis aiškiai suvokti, kiek daug darbuotojas praranda socialinių garantijų, jei ima atlyginimą vokelyje. Kartu minėti pakeitimai mažins darbuotojų apmokestinimo našą ir didins jų pajamas į rankas. 2019 metų biudžeto projekte įvertinta, kad dėl pagrindinio NPD ir individualių NPD riboto darbingumo asmenims dydžių pakeitimo bei GPM tarifo sumažinimo valstybės ir savivaldybių biudžetai 2019 metais neteks apie 331 mln. eurų pajamų iš GPM.

Palyginti su dabartine situacija, dėl mokestinių pakeitimų nuo 2019 m. sausio 1 d. pajamos į rankas ir mokesčių našta asmenims, gaunantiems su darbo santykiais susijusių pajamų, keisis taip:

Mokesčių našta gaunantiems mažas pajamas (50 proc. vidutinio darbo užmokesčio, kuris 2019 metais, prognozuojama, sudarys 983,8 euro pagal senąją mokesčių sistemą arba 1 268,1 euro pagal naująją mokesčių sistemą) asmenims be vaikų 2019 metais sieks 31,2 proc. ir, tikėtina, bus žemesnė nei ES valstybių vidurkis, kuris 2017 metais siekė 32,4 proc.

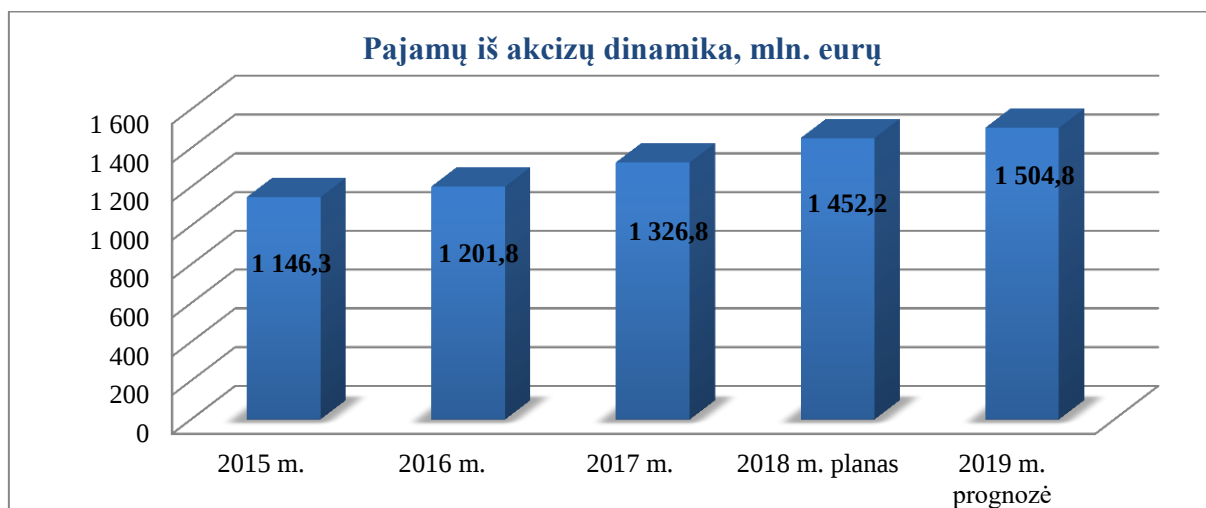

* nėra duomenų apie Kiprą.

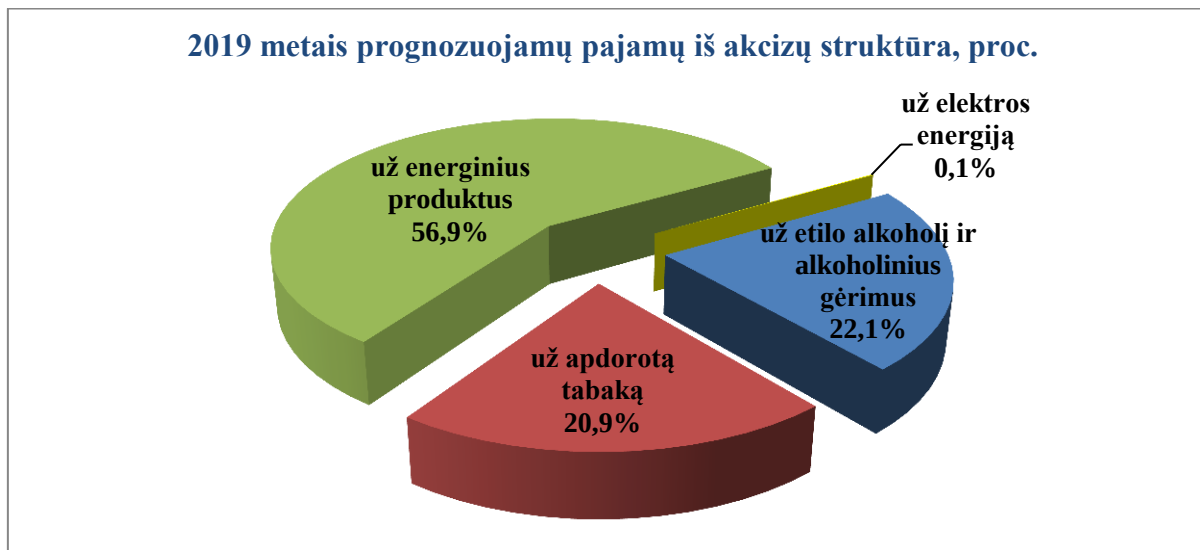
3. Pajamos iš akcizų

2019 metais valstybės biudžeto projekte prognozuojamos pajamos iš akcizų sudaro 1 504,8 mln. eurų (apie 17,4 proc. visų valstybės biudžeto pajamų (be ES lėšų), apie 3,2 proc. BVP to meto kainomis).

Šio mokesčio prognozė sudaryta atsižvelgiant į atskirų akcizais apmokestinamų prekių grupių numatomus pardavimus 2018 metais bei į prognozuojamus pardavimus 2019 metais, remiantis daugiamečiais duomenimis apie akcizais apmokestinamų prekių pardavimų pasikeitimų ir namų ūkių vartojimo išlaidų ar galutinio vartojimo išlaidų bei akcizų tarifų pasikeitimų tarpusavio priklausomybę. Prognozuojant akcizų pajamas taip pat atsižvelgta į numatomą akcizų tarifų didinimą tabako gaminiams bei elektroninių cigarečių skysčio apmokestinimą.

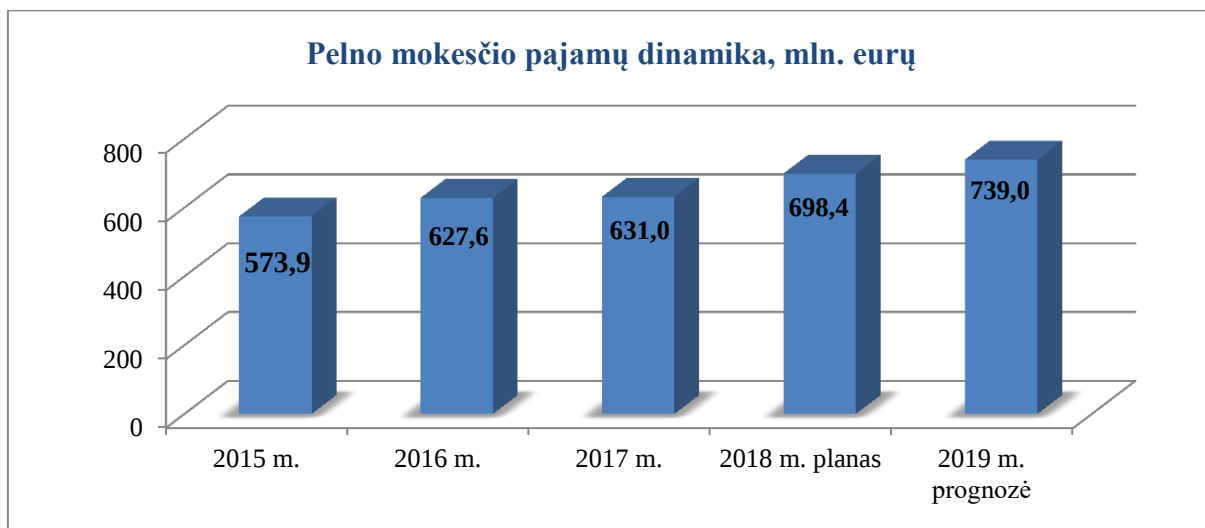

Prognozuojama, kad 2019 metais didžiausią pajamų iš akcizų dalį (56,9 proc.) sudarys akcizai už energinius produktus, atitinkamai akcizų už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus pajamos sudarys 22,1 proc., už apdorotą tabaką – 20,9 proc., už elektros energiją – 0,1 proc. visų akcizų pajamų.

4. Pajamos iš pelno mokesčio

Iš pelno mokesčio 2019 metais numatoma gauti 739,0 mln. eurų pajamų, arba 8,5 proc. visų valstybės biudžeto pajamų (be ES lėšų), ir apie 1,6 proc. BVP to meto kainomis. Prognozuojant 2019 metų pajamas iš pelno mokesčio buvo atsižvelgta į pajamų iš šio mokesčio dinamiką (įskaitant šių metų numatomas surinkti pajamas), į BVP augimą (prognozuojama, kad 2018 metais nominalus BVP augs 6,5 proc., o 2019 metais – 5,5 proc.), numatomas įmonių avansinio pelno mokesčio mokėjimo tendencijas bei prognozuojamų netekimų dėl taikomų lengvatų poveikį.

5. Pajamų netekimai dėl taikomų lengvatų

2019 metais pajamoms iš mokesčių neigiamą įtaką darys galiosiančios mokesčių lengvatos. Dėl 2019 metais taikomų mokesčių lengvatų mokestinės pajamos bus apie 1 462,2 mln. eurų mažesnės.

Prognozuojama, kad dėl 2019 metais galiosiančių lengvatų daugiausia pajamų bus negauta iš GPM – 785,7 mln. eurų, akcizų ir pelno mokesčio pajamos 2019 metais bus mažesnės atitinkamai 254,3 ir 223,8 mln. eurų, PVM pajamos dėl galiosiančių lengvatų bus mažesnės 198,4 mln. eurų.

MOKESTIS	mln. eurų
PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS, iš viso:	198,4
Dėl lengvatinio 5 proc. PVM tarifo taikymo vaistams ir medicinos pagalbos priemonėms, kai šių prekių įsigijimo išlaidos visiškai ar iš dalies kompensuojamos Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka ir neįgalųjų techninės pagalbos priemonėms ir jų remontui	74,8
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikymo centriniam šildymui ir karštam vandeniui, tiekiamiems gyventojams	42,0
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikymo keleivių vežimo nustatytais reguliaraus susisiekimo maršrutais paslaugoms, taip pat keleivių bagažo vežimo paslaugoms	31,0
Dėl lengvatinio 5 proc. PVM tarifo taikymo receptiniams nekompensuojamiems vaistams	23,0
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikymo viešbučio tipo ir specialaus apgyvendinimo paslaugoms	15,6
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo taikymo knygoms ir neperiodiniams informaciniais leidiniams; laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams, išskyrus erotinio ir (ar) smurtinio pobūdžio arba profesinės etikos nesilaikančius leidinius	12,0
AKCIZŲ MOKESTIS, iš viso:	254,3
Dėl sumažinto akcizų tarifo žemės ūkio veikloje naudojamiems gazoliams	91,4
Dėl akcizais apmokestinamų prekių atleidimo nuo akcizų, kai jos tiekiamos kaip atsargos laivams ir (arba) orlaiviams, vežantiems keleivius ir (arba) krovinius tarptautiniais maršrutais	81,3
Dėl sumažinto akcizų tarifo šildymui skirtiems gazoliams	19,7
Dėl sumažinto akcizų tarifo vynui ir kitiems fermentuotiems gėrimams, kurių faktinė tūrinė etilo alkoholio koncentracija (kitų fermentuotų gėrimų atveju – gauta tik fermentuojant) procentais yra ne didesnė kaip 8,5 procento	17,3
Dėl akcizų lengvatos naftos dujoms ir dujiniams angliavandeniliams, kai jie skirti būtinėms reikmėms	16,7
Dėl elektros energijos, tiekiamos buitiniams vartotojams ir asmenims, kurie yra paramos gavėjai, atleidimo nuo akcizų	10,6
Dėl elektros energijos atleidimo, kai ji pagaminta naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius	3,8
Dėl mažesnio akcizų tarifo gamtinėms dujoms, naudojamoms kaip šildymui skirtas kuras, verslo reikmėms	3,6
Dėl apdoroto tabako, jeigu jis sunaikinamas prižiūrint kompetentingai institucijai, atleidimo nuo akcizų	2,2
Dėl gamtinių dujų, tiekiamų buitiniams vartotojams ir asmenims, kurie yra paramos gavėjai, atleidimo nuo akcizų	2,1
Dėl mažesnio akcizų tarifo elektros energijai, naudojamai verslo reikmėms	1,8
Dėl gamtinių dujų, naudojamų mišriai šilumos ir elektros energijos gamybai, atleidimo nuo akcizų	1,4
Dėl gamtinių dujų, naudojamų kaip variklių degalai, atleidimo nuo akcizų	1,1
Dėl sumažinto akcizų tarifo tarpiniams produktams, kurių faktinė tūrinė etilo alkoholio koncentracija procentais yra ne didesnė kaip 15 procentų	0,6
Dėl mažesnio akcizų tarifo akmens anglims, koksui ir lignitui, naudojamiems verslo reikmėms	0,6
Dėl lengvatos biodegalams	0,1
PELNO MOKESTIS, iš viso:	223,8
Dėl apmokestinamojo pelno sumažinimo dėl investicijų	92,3
Dėl 5 proc. pelno mokesčio tarifo vienetams, kurių vidutinis darbuotojų skaičius neviršija 10 ir pajamos neviršija 300 tūkst. eurų	36
Dėl atskaitomos suteiktos paramos ir labdaros sumos	20
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamo turto vertės padidėjimo pardavus akcijas (jei ne trumpiau kaip 2 metus turėta daugiau kaip 10 procentų balsus suteikiančių akcijų)	15
Dėl pelno mokesčio lengvatos dividendams, neapmokestinamiems pagal Pelno mokesčio	10

MOKESTIS	mln. eurų
įstatymo 35 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatas	
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų tiesioginių ir kitų kompensacinių išmokų pajamų lygiui palaikyti, kurias gauna žemės ūkio veiklą vykdančios įmonės	10
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų kolektyvinio investavimo subjektų, rizikos ir privataus kapitalo subjektų pajamų, įskaitant dividendus ir kitą paskirstytąjį pelną	10
Dėl tris kartus atskaitomų sąnaudų, patirtų atliekant mokslinius tyrimus ir vykdant eksperimentinę plėtrą	7,8
Dėl laisvosios ekonominės zonos įmonių apmokestinamojo pelno sumai taikomų lengvatų	6
Dėl Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnio nuostatas atitinkančių neapmokestinamų draudimo įmonių gautų gyvybės draudimo įmokų	5
Dėl pelno nesiekiančių vienetų, kurių mokestinio laikotarpio pajamos iš ūkinės komercinės veiklos neviršija 300 tūkst. eurų, apmokestinamojo pelno dalies, atitinkančios 7 250 eurų sumą, apmokestinimo taikant 0 procentų mokesčio tarifą, o likusios apmokestinamojo pelno dalies – taikant 15 procentų mokesčio tarifą. Taip pat dėl pelno nesiekiančių vienetų ūkinės komercinės veiklos pajamoms nepriskiriamų pajamų, kurios tiesiogiai skiriamos tenkinant viešuosius interesus vykdomai veiklai finansuoti	4
Dėl Pelno mokesčio lengvatos filmo ar jo dalies gamybai	3
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų sveikatos priežiūros įstaigų pajamų už paslaugas, kurios finansuojamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų	3
Dėl Pelno mokesčio sumažinimo, kai dirba riboto darbingumo asmenys	1
Dėl kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), kurių pajamos iš žemės ūkio veiklos sudaro daugiau kaip 50 proc. pajamų, apmokestinamajam pelnui taikomo 5 proc. tarifo	0,7
GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESTIS, iš viso:	785,7
Dėl metinio neapmokestinamųjų pajamų dydžio taikymo	592,0
Dėl neapmokestinamųjų dovanų	65,0
Dėl GPM grąžinimų pagal gyventojų deklaruotas išlaidas pagal GPM 21 straipsnį	34,0
Dėl 5 proc. tarifo individualios veiklos pajamoms	32,0
Dėl neapmokestinamųjų pajamų (įskaitant tiesiogines išmokas) iš žemės ūkio veiklos	21,0
Dėl neapmokestinamųjų gyvybės draudimo išmokų ir grąžinamų įmokų, atitinkančių tam tikras sąlygas (išmokos pagal ilgalaikes draudimo sutartis, taip pat sutartis, kai naudos gavėjas yra beveik pensinio amžiaus ar neįgalus), bei neapmokestinamųjų išmokų iš pensijų fondų ir sumos, išmokamos išstojus iš pensijų fondo, atitinkančios tam tikras sąlygas; neapmokestinamųjų pensijų anuitetų	17,0
Dėl neapmokestinamųjų darbuotojo naudai darbdavio mokamų draudimo įmokų už papildomą (savanorišką) sveikatos draudimą bei gyvybės draudimo įmokų ir pensijų įmokų	5,0
Dėl neapmokestinamųjų jūrininkų pajamų už darbą laivo, įregistruoto EEE jūrų laivų registre	4,5
Dėl neapmokestinamųjų pajamų už Europos ekonominėje erdvėje parduotą turtą ir būstą	4,0
Dėl neapmokestinamųjų palūkanų už vertybinius popierius, indėlius	3,0
Dėl verslo liudijimų lengvatų	3,0
Dėl 5 proc. tarifo ne individualios veiklos pajamoms, gautoms pardavus ar kitaip nuosavybėn perleidus netauriųjų metalų laužą	3,0
Dėl neapmokestinamųjų loterijų laimėjimų iš Europos ekonominės erdvės valstybių	1,0
Dėl neapmokestinamųjų pajamų, gautų teikiant paslaugas pagal paslaugų kvitą	0,5
Dėl neapmokestinamųjų pajamų iš finansinių priemonių pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn ar išvestinių finansinių priemonių realizavimo	0,3
Dėl neapmokestinamųjų pajamų už gyventojų surinktas miško gėrybes	0,2
Dėl neapmokestinamųjų pajamų iš kooperatinės bendrovės pelno	0,2
Dėl neapmokestinamųjų palūkanų už pavėluotą atsiskaitymą už žemės ūkio produkciją	0,002

V. Valstybės biudžeto asignavimai

1. Pagrindiniai principai, rengiant 2019 metų valstybės biudžeto projektą

Derybos dėl 2019–2021 metų valstybės biudžeto asignavimų su ministerijomis prasidėjo nuo išlaidų peržiūros, į kurią buvo įtraukti visi valstybės biudžeto asignavimų valdytojai. Peržiūros tikslas buvo sutaupyti valdžios sektoriaus išlaidas ir sutaupytas išlaidas skirti Vyriausybės prioritetams įgyvendinti, kartu nepažeidžiant fiskalinės drausmės nuostatų, atsižvelgiant į ekonomikos ciklo fazę ir vidutinio laikotarpio ekonomikos perspektyvas. Siekiant mažinti išlaidas, buvo atlikta ministerijų ir jų valdymo sričių patvirtintų 2016–2018 metų valstybės biudžeto asignavimų peržiūra: asignavimų perskirstymas tarp programų ir asignavimų nepanaudojimas, išlaidavimas metų pabaigoje, darbo užmokesčio fondas, ES lėšų panaudojimas, turto valdymas, vykdomų programų ir (ar) programų priemonių analizė ir įvertintas asignavimų faktinis panaudojimas, baigiamos vykdyti programos, programų priemonės, investicijų projektai (asignavimų valdytojai turėjo įvertinti vykdomų tęstinių programų, priemonių, projektų rezultatus, efektyvumą, jų tęstinumo poreikį ir atsisakyti neefektyvių, mažiau prie siekiamo rezultato prisidedančių programų, priemonių, projektų), peržiūrėta valstybės investicijų programa. Taip pat įvertintas ministerijų įsipareigojimų Vyriausybei vykdymas – praėjusių metų derybų metu sutartų veiksmų įgyvendinimas, reorganizacijų rezultatai, turto valdymo efektyvumas. Asignavimai buvo mažinami atsižvelgus į išlaidų peržiūros rezultatus, įvertinus išlaidų neefektyvų planavimą ir metų pabaigos išlaidavimą.

Finansų ministerija taip pat palygino kiekvieno ministro valdymo srities finansavimo lygį (procentais nuo šalies BVP, procentais nuo valdžios sektoriaus pajamų) ir svarbiausius srities rodiklius su kitų ES šalių duomenimis, pateikė išvadą dėl rodiklių reikšmių ir finansavimo santykio, pateikė pasiūlymus dėl galimo efektyvesnio lėšų panaudojimo.

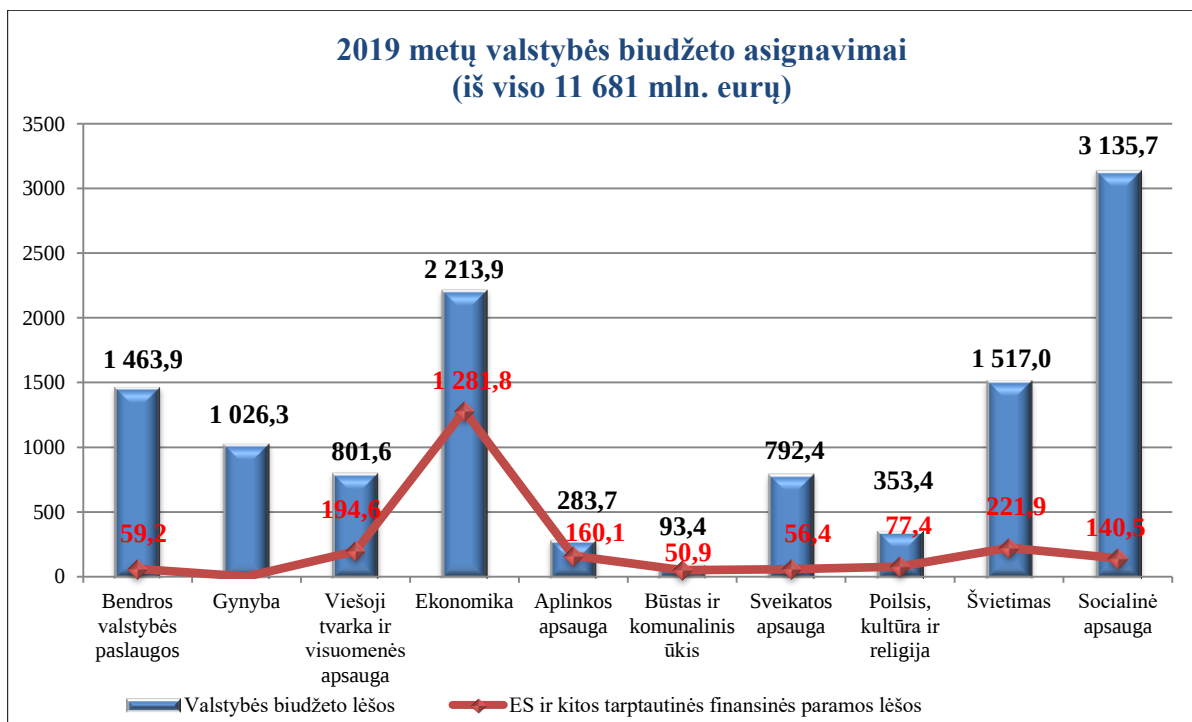
Apibendrinta informacija buvo pateikta biudžeto deryboms, kurių metu su ministrais taip pat buvo aptartas ne tik jiems skiriamas finansavimas bei veiklos efektyvumo didinimo priemonės, bet ir siektini rezultatai.

2019 metais papildomi valstybės biudžeto asignavimai skirti ministerijoms ir kitoms institucijoms, įgyvendinančioms 6 struktūrines reformas (siekiant esminių struktūrinių pokyčių švietimo ir mokslo, sveikatos apsaugos, mokesčių, socialinio draudimo, inovacijų, šešėlinės ekonomikos mažinimo srityse, kurių poveikį pajus kiekvienas šalies gyventojas), strateginiams projektams, įtrauktiems į strateginių projektų portfelį, įgyvendinti, krašto apsaugai finansuoti, siekiant vykdyti įsipareigojimą, susijusį su naryste NATO (gynybai skirti ne mažiau kaip 2 proc. BVP), ir teisės aktų nuostatoms ir priimtiems įsipareigojimams įgyvendinti.

2. 2019 metų valstybės biudžeto projekte planuojami asignavimai

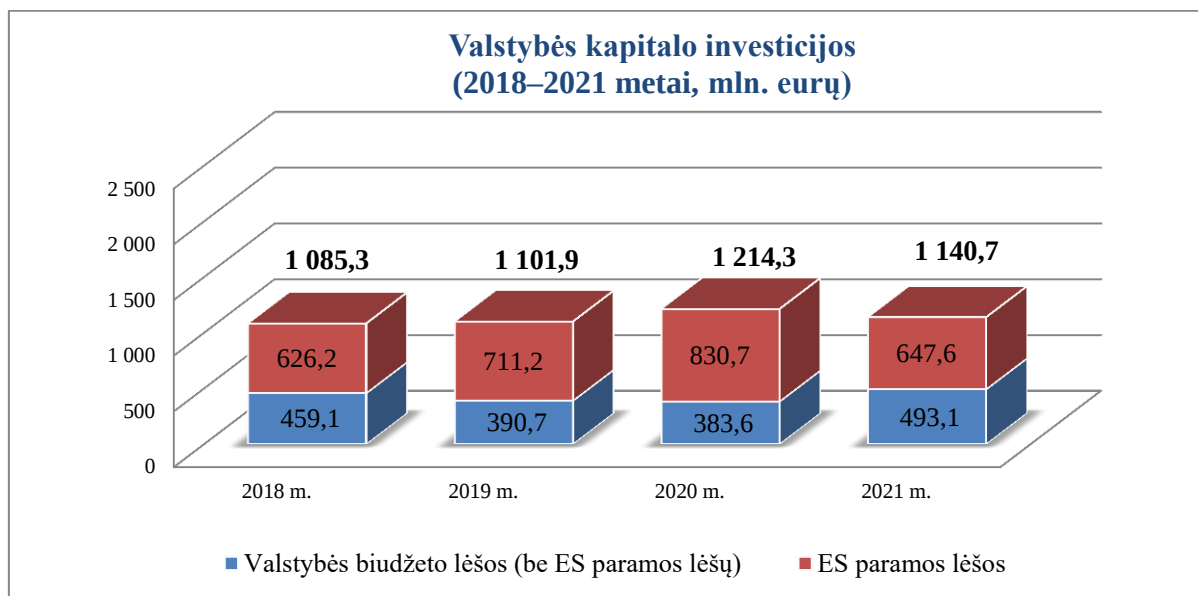
Planuojama, kad 2019 metų valstybės biudžeto asignavimai kartu su ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis sudarys 11 681,2 mln. eurų, arba 2 120,9 mln. eurų daugiau negu 2018 metais. Valstybės biudžeto asignavimai neįskaitant ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų, sudarys 9 438,5 mln. eurų.

Prognozuojami 2019 metų asignavimai iš ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų sudarys 2 242,7 mln. eurų, ir, palyginti su 2018 metais, didės apie 141,4 mln. eurų.

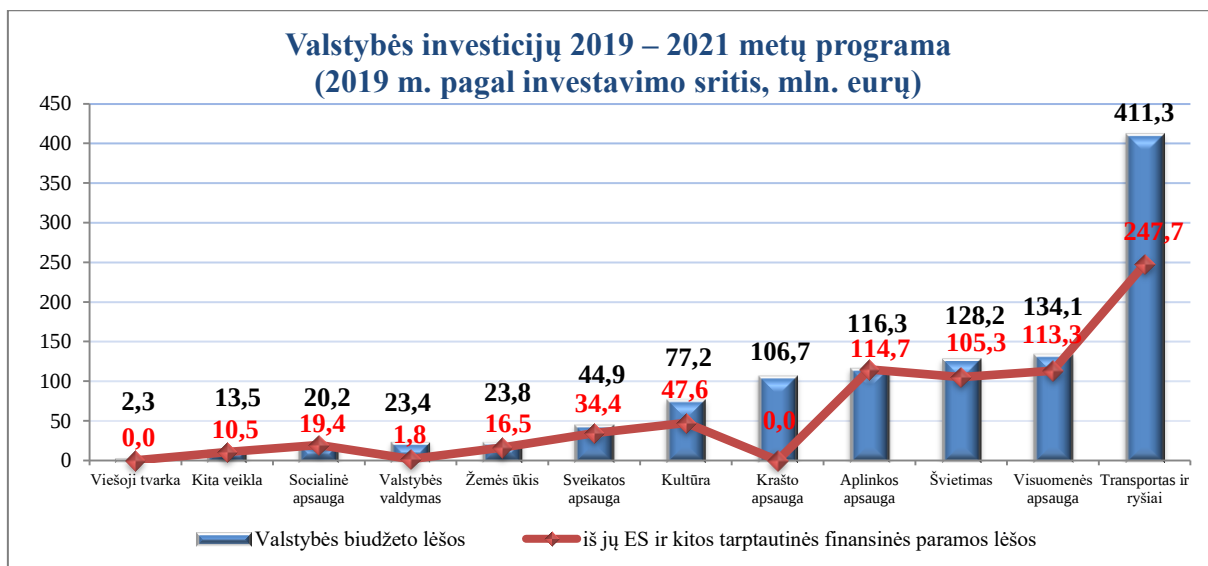

Detali informacija apie valstybės biudžeto asignavimų valdytojams planuojamus asignavimus ir pasiektus ir numatomus pasiekti veiklos rezultatus pateikiama kartu su aiškinamuoju raštu dėl Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto pateikiamame 2 priede.

3. Valstybės investicijų 2019–2021 metų programa

Valstybės investicijų 2019–2021 metų programoje (toliau – VIP) planuojamoms kapitalo investicijoms 2019 metams numatomos skirti lėšos, palyginti su 2018 metais, didėja 16,6 mln. eurų, arba 1,5 proc., nes valstybės kapitalo investicijoms 85 mln. eurų daugiau numatoma panaudoti ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų, o valstybės biudžeto lėšų numatoma panaudoti 68,4 mln. eurų mažiau.

2019 metų valstybės kapitalo investicijoms, palyginti su 2018 metais, numatoma skirti daugiau lėšų švietimo sričiai (66,3 mln. eurų daugiau), visuomenės apsaugos sričiai (15 mln. eurų daugiau), kultūros sričiai (8,4 mln. eurų daugiau), socialinės apsaugos sričiai (6,5 mln. eurų daugiau), aplinkos apsaugos sričiai (6,1 mln. eurų daugiau), transporto ir ryšių sričiai (5,1 mln. eurų daugiau) ir valstybės valdymo sričiai (3,3 mln. eurų daugiau).

Pasikeitus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimui Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“ asignavimai Kūno kultūros ir sporto departamentui planuojami švietimo srityje, todėl šiai sričiai kapitalo investicijos 2019 metais didėja 9,4 mln. eurų, o kitos veiklos sričiai atitinkama suma mažėja, palyginti su 2018 metais.

4. ES, kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos biudžete

ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos pagal šaltinių grupes 2019 metais (mln. eurų)

ES ar kitos tarptautinės finansinės paramos priemonė	Valstybės institucija ar įstaiga	Numatomos gauti pajamos	Asignavimai iš ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų			Asignavimai bendrajam finansavimui		
			iš viso	iš jų:		iš viso	iš jų:	
				išlaidoms	turtui įsigyti		išlaidoms	turtui įsigyti
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. ŽEMĖS ŪKIS	Iš viso:	756,9	756,9	756,3	0,6	55,2	55,1	0,1
1.1. Europos žemės ūkio garantijų fondo priemonės	Žemės ūkio ministerija	483,7	483,7	483,7		3,5	3,5	
1.2. 2014–2020 metų Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonės	Žemės ūkio ministerija	257,1	257,1	257,1	0,0	46,4	46,4	0,0
1.3. Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo priemonės	Žemės ūkio ministerija	12,8	12,8	12,3	0,6	3,7	3,6	0,1
1.4. Europos Bendrijos finansinė parama augalų / gyvūnų užkrečiamosioms ligoms kontroliuoti	Žemės ūkio ministerija	0,1	0,1	0,1		0,0	0,0	
	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	3,1	3,1	3,1		0,9	0,9	
1.5. ES finansinės priemonės LIFE + programa	Aplinkos ministerija					0,1	0,1	
1.6. ES aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE)	Aplinkos ministerija					0,6	0,6	
2. STRUKTŪRINIAI VEIKSMAI	Iš viso (2.1+2.2+2.3+2.4)	972,2	1273,7	1272,5	1,2	32,4	32,2	0,2

ES ar kitos tarptautinės finansinės paramos priemonė	Valstybės institucija ar įstaiga	Numatomos gauti pajamos	Asignavimai iš ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų			Asignavimai bendrajam finansavimui		
			iš viso	iš jų:		iš viso	iš jų:	
				išlaidoms	turtui įsigyti		Išlaidoms	turtui įsigyti
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.1. Struktūrinių fondų lėšų parama 2014–2020 metais	Iš viso (2.1.1+2.1.2)	931,9	1225,5	1224,4	1,1	28,5	28,3	0,2
2.1.1. ES struktūrinių fondų lėšų paramos 2014–2020 metų programa	Iš viso (2.1.1):	931,9	1191,4	1191,4		22,5	22,5	
	Aplinkos ministerija		206,7	206,7		0,9	0,9	
	Finansų ministerija	931,9	30,0	30,0		3,2	3,2	
	Kultūros ministerija		77,0	77,0		3,0	3,0	
	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija		120,0	120,0		4,7	4,7	
	Susisiekimo ministerija		194,7	194,7		1,4	1,4	
	Sveikatos apsaugos ministerija		55,8	55,8		2,1	2,1	
	Švietimo ir mokslo ministerija		220,2	220,2		2,5	2,5	
	Vidaus reikalų ministerija		102,0	102,0		4,6	4,6	
	Ūkio ministerija		95,3	95,3		0,1	0,1	
	Energetikos ministerija		89,7	89,7				
2.1.2. ES struktūrinių fondų lėšų paramos 2014–2020 metų techninė parama	Iš viso (2.1.2):		34,1	33,0	1,1	6,0	5,8	0,2
	Valstybės kontrolė		1,2	1,2		0,2	0,2	
	Vyriausybės kanceliarija		0,1	0,1		0,0	0,0	
	Aplinkos ministerija		2,6	2,5	0,1	0,4	0,4	
	Finansų ministerija		11,5	10,6	0,9	2,0	1,8	0,2
	Kultūros ministerija		0,3	0,3		0,1	0,1	
	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija		5,9	5,8	0,1	1,0	1,0	
	Susisiekimo ministerija		0,5	0,5		0,1	0,1	
	Sveikatos apsaugos ministerija		0,5	0,5		0,1	0,1	
	Švietimo ir mokslo ministerija		0,8	0,8		0,1	0,1	
	Vidaus reikalų ministerija		1,7	1,7		0,3	0,3	
	Ūkio ministerija		7,3	7,3		1,3	1,3	
	Energetikos ministerija		0,3	0,3		0,1	0,1	
	Konkurencijos taryba		0,1	0,1		0,0	0,0	
	Specialiųjų tyrimų tarnyba		0,1	0,1		0,0	0,0	
	Mokslo taryba		0,7	0,7		0,1	0,1	
	Viešųjų pirkimų tarnyba		0,4	0,4		0,1	0,1	
2.4. 2014–2020 m. Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programa	Aplinkos ministerija	0,9	0,9	0,9				
	Vidaus reikalų ministerija	10,6	14,1	14,1		1,7	1,7	
2.5. 2014–2020 m. Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės programos lėšos	Vidaus reikalų ministerija	14,0	17,5	17,5		0,2	0,2	
2.6. 2014–2020 m. Europos kaimynystės priemonės Lietuvos ir Rusijos Federacijos bendradarbiavimo per sieną	Vidaus reikalų ministerija	3,6	4,5	4,5		0,1	0,1	
2.7. Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo lėšos	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	11,2	11,2	11,1	0,1	2,0	2,0	
3. VIDAUS POLITIKA		181,9	194,6	193,6	1,0	22,7	21,9	0,8
3.1. Ignalinos programa	Energetikos ministerija	67,0	55,1	55,1		7,1	7,1	

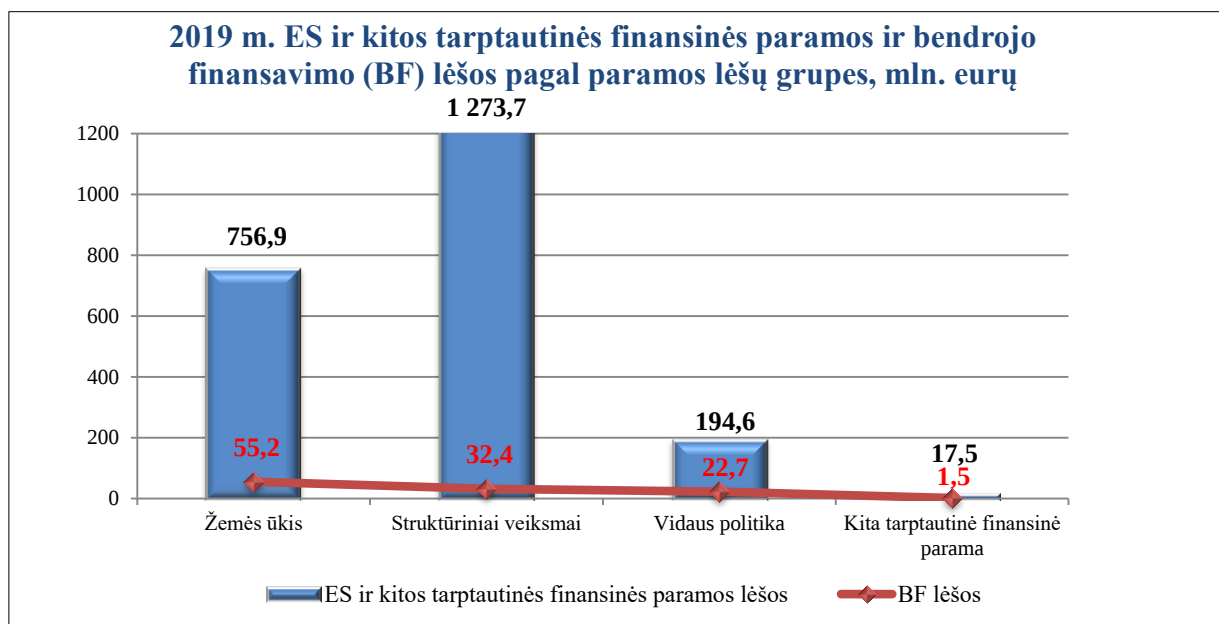
ES ar kitos tarptautinės finansinės paramos priemonė	Valstybės institucija ar įstaiga	Numatomos gauti pajamos	Asignavimai iš ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų			Asignavimai bendrajam finansavimui		
			iš viso	iš jų:		iš viso	iš jų:	
				išlaidoms	turtui įsigyti		Išlaidoms	turtui įsigyti
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.2. Vidaus saugumo fondo programa	Vidaus reikalų ministerija	30,0	54,0	54,0		8,3	8,3	
3.3. Techninės pagalbos, skirtos cigarečių ir tabako gaminių neteisėtą gabenimui nustatyti, programa +IESK	Aplinkos ministerija		0,9	0,9				
	Finansų ministerija		0,8		0,8	0,7		0,7
	Vidaus reikalų ministerija					0,1		0,1
	Policijos departamentas	1,5	0,4	0,2	0,2			
3.4. Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo priemonės	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	3,3	3,3	3,3		0,7	0,7	
3.5. Europos infrastruktūros tinklų plėtros priemonės (EITP)	Susisiekimo ministerija	53,0	53,0	53,0		5,8	5,8	
	Energetikos ministerija	27,2	27,2	27,2				
4. LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSTOVŲ KELIONĖS Į EUROPOS TARYBOS DARBO ORGANŲ SUSITIKIMUS	Finansų ministerija	0,8	0,8	0,8				
Iš viso (1 + 2 + 3 + 4)		1911,7	2226,0	2223,2	2,8	110,3	109,2	1,1
KITA TARPTAUTINĖ FINANSINĖ PARAMA								
5.1. 2009–2014 m. EEE finansinė parama	Finansų ministerija	4,3	2,7	2,7		0,5	0,5	
5.2. 2014–2021 m. EEE techninės paramos lėšos	Finansų ministerija		0,6	0,5	0,1	0,1	0,1	
	Kultūros ministerija		0,03	0,03				
	Socialinės apsaugos ir darbo		0,03	0,03		0,01	0,01	
	Sveikatos apsaugos ministerija		0,03	0,03		0,01	0,01	
	Teisingumo ministerija		0,02	0,02				
	Vidaus reikalų ministerija		0,01	0,01				
	Nacionalinė teismų administracija		0,01	0,01				
	Generalinė prokuratūra		0,01	0,01				
	Lietuvos mokslo taryba		0,1	0,1		0,01	0,01	
5.3. 2014–2021 m. EEE dvišalio bendradarbiavimo fondo lėšos	Finansų ministerija		0,2	0,2				
	Ūkio ministerija		0,03	0,03				
	Lietuvos mokslo taryba		0,01	0,01				
5.4. 2014–2021 m. Norvegijos finansinės paramos lėšos	Finansų ministerija	5,6	10,2	10,2		0,6	0,6	
	Ūkio ministerija		1,3	1,3		0,2	0,2	
5.5. 2014–2021 m. Norvegijos finansinių mechanizmų techninės paramos ir programų valdymo lėšos	Aplinkos ministerija		0,02	0,02				
	Finansų ministerija		0,7	0,6	0,1	0,1	0,1	
	Teisingumo ministerija		0,05	0,05		0,01	0,01	
	Vidaus reikalų ministerija		0,1	0,1		0,01	0,01	
	Ūkio ministerija		0,2	0,2		0,04	0,04	
	Nacionalinė teismų administracija		0,01	0,01				
	Generalinė prokuratūra		0,01	0,01				
5.6. 2014–2021 m. Norvegijos dvišalio bendradarbiavimo fondo lėšos	Finansų ministerija		0,2	0,2				
	Ūkio ministerija		0,03	0,03				
	Lietuvos mokslo taryba		0,1	0,1				
5. KITA TARPTAUTINĖ FINANSINĖ PARAMA		9,9	17,1	16,9	0,2	1,5	1,5	
IŠ VISO (1 + 2 + 3 + 4 + 5)		1921,6	2242,7	2239,6	3,1	111,8	110,7	1,1

Pastaba. Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos pagal asignavimų valdytojus 2019 metais (mln. eurų)

Valstybės institucija ar įstaiga	Numatomos gauti pajamos	Asignavimai iš ES ar kitos finansinės paramos lėšų			Asignavimai bendrajam finansavimui		
		iš viso	iš jų:		iš viso	iš jų:	
			išlaidoms	turtui įsigyti		išlaidoms	turtui įsigyti
1	2	3	4	5	6	7	8
Valstybės kontrolė		1,2	0,2		0,2	0,2	
Vyriausybės kanceliarija		0,1	0,1				
Aplinkos ministerija	0,9	211,0	211,0		2,5	2,5	
Finansų ministerija	942,5	57,7	55,7	2	7,1	6,2	0,9
Kultūros ministerija		77,4	77,4		3,1	3,1	
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	14,5	140,5	140,3	0,2	8,5	8,5	
Susisiekimo ministerija	53,0	248,1	248,1		7,3	7,3	
Sveikatos apsaugos ministerija		56,4	56,4		2,2	2,2	
Švietimo ir mokslo ministerija		221,0	221,0		2,6	2,6	
Teisingumo ministerija		0,1	0,1				
Vidaus reikalų ministerija	58,2	193,9	193,9		15,2	15,1	0,1
Ūkio ministerija		104,1	104,1		1,7	1,7	
Žemės ūkio ministerija	753,7	753,7	753,1	0,6	53,6	53,5	0,1
Energetikos ministerija	94,1	172,3	172,3		7,1	7,1	
Konkurencijos taryba		0,1	0,1				
Policijos departamentas	1,5	0,4	0,2	0,2	0,03	0,03	
Specialiųjų tyrimų tarnyba		0,1	0,1		0,03	0,03	
Nacionalinė teismų administracija		0,02	0,02				
Maisto ir veterinarijos tarnyba	3,1	3,1	3,1		0,9	0,9	
Generalinė prokuratūra		0,02	0,02				
Lietuvos mokslo taryba		0,9	0,9		0,1	0,1	
Viešųjų pirkimų tarnyba		0,4	0,4		0,1	0,1	
IŠ VISO	1921,6	2242,7	2239,6	3,1	111,8	110,7	1,1

Toliau pateikiamas 2019 metais planuojamas ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų pasiskirstymas pagal paramos lėšų grupes.

Didžiausią struktūrinių veiksmų dalį sudaro 2014–2020 metų ES struktūrinių fondų investicijos. 2019 metų valstybės biudžeto projekte 2014–2020 metų ES investicijų veiksmų programos (toliau – veiksmų programa) ES ir bendrojo finansavimo (toliau – BF) lėšomis finansuojamiems projektams (toliau – projektai) įgyvendinti numatyta 1 254 mln. eurų, iš kurių 1 225,5 mln. eurų (97 proc.) sudaro ES lėšos ir 28,5 mln. eurų (3 proc.) – BF lėšos. 2020 metų projektams finansuoti numatyta 1 273,4 mln. eurų, iš kurių 1 238,0 mln. eurų (97 proc.) – ES lėšos ir 35,5 mln. eurų (3 proc.) – BF lėšos. 2021 metais projektams finansuoti numatyta 1 231,5 mln. eurų, iš kurių 1 115,9 mln. eurų (91 proc.) – ES lėšos ir 115,5 mln. eurų (9 proc.) – BF lėšos.

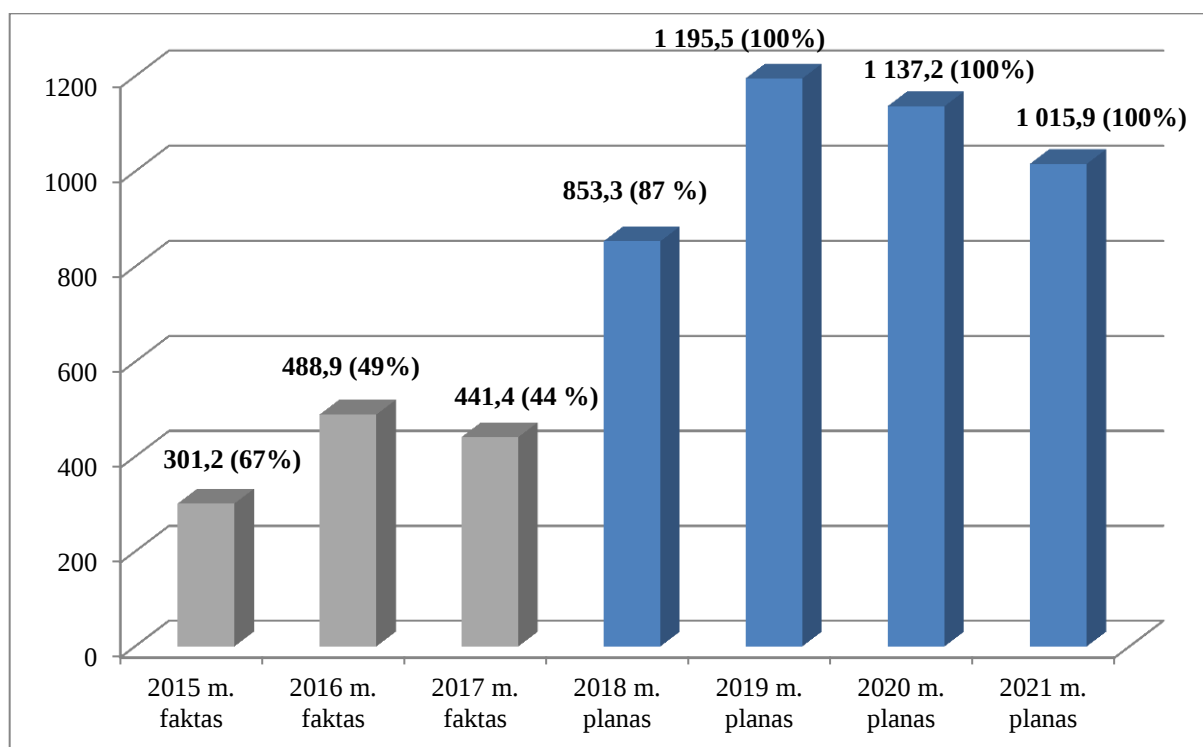
Šiuo metu pagal visas veiksmų programos priemones paskelbta kvietimų teikti paraiškas finansuoti projektus, kurių suma sudaro 5,1 mlrd. eurų (76 proc. 2014–2020 metų finansavimo laikotarpio ES lėšų).

Įgyvendinta ir baigta įgyvendinti projektų, kurių vertė siekia 3,8 mlrd. eurų (57 proc. 2014–2020 metų finansavimo laikotarpio ES lėšų). Per 2019 metus planuojama papildomai pradėti įgyvendinti projektų, kurių vertė yra 1,2 mlrd. eurų.

Iki 2018 m. rugpjūčio 31 d. bendrai išmokėta 1,623 mlrd. eurų ES fondų lėšų (24%).

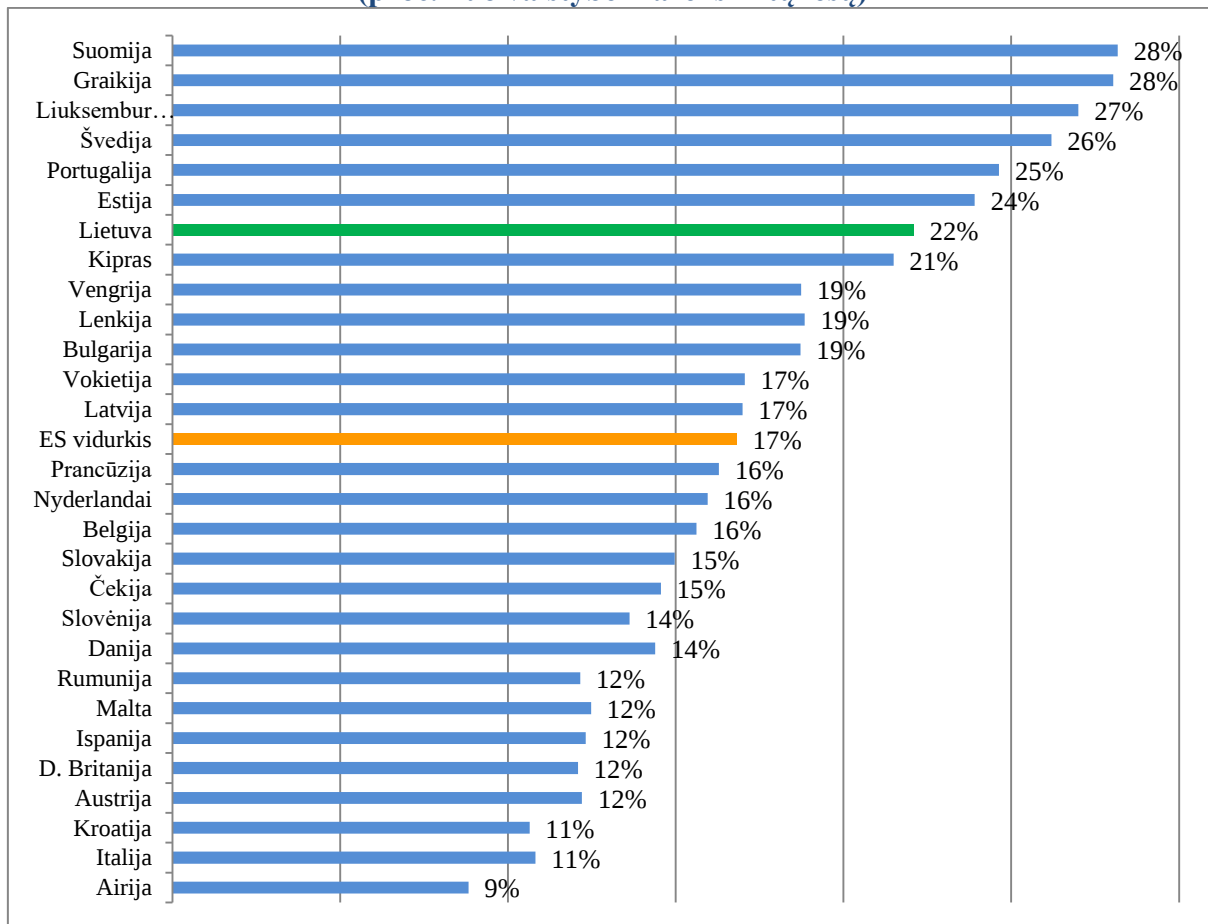
2018 metų ES lėšų investavimo tempas, palyginti su ankstesniais metais, yra ženkliai spartesnis, todėl tikimasi, kad veiksmų programos įgyvendinimas 2019 metais pasieks optimalų tempą ir išlaikys apie 1 mlrd. eurų investicijų į ekonomiką per kelis ateinančius metus.

ES fondų lėšų investicijų dinamika 2015–2021 metais (mln. eurų / proc.)

Remiantis Europos Komisijos 2018 m. birželio 30 d. duomenimis, Lietuva pagal ES išmokėtas Lietuvai lėšas (22 proc. nuo 2014–2020 m. Lietuvai skirtą finansavimą) užima 7-ąją vietą tarp visų šalių narių ir viršija ES vidurkį, kuris yra 17 proc.

**ES išmokėjimai valstybėms narėms¹³ iki 2018 m. birželio 30 d.
(proc. nuo valstybei narei skirtų lėšų)**

Šaltinis: Info Regio, Open Data platforma

2019 metais didžioji dalis ES lėšų (77 proc.) numatyta pagrindiniams ūkio sektoriams, kuriuose kuriamos darbo vietos, skatinti:

✓ 586 mln. eurų (48 proc. ES lėšų numatyta investicijoms į infrastruktūrą, iš jų daugiausia investicijų – 184,1 mln. eurų (32 proc.) – skiriama aplinkosaugai ir 151,9 mln. eurų (26 proc.) – regioninei plėtrai, 130,2 mln. eurų (22 proc.) investicijų numatyta susisiekimo infrastruktūrai gerinti, 119,8 mln. eurų (20 proc.) – švietimo ir socialinei infrastruktūrai.

✓ Ekonominiam konkurencingumui didinti 2019 metų valstybės biudžete numatyta 356,3 mln. eurų (29 proc.) ES lėšų investicijų, iš jų daugiausia – 166,5 mln. eurų (47 proc.) – energijos naudojimo efektyvumui didinti ir atsinaujinantiems energijos ištekliais, 107,8 mln. eurų (30 proc.) – moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai, inovacijoms, 42,9 mln. eurų (12 proc.) – informacinės visuomenės projektams finansuoti, 39,1 mln. eurų (11 proc.) – investicijoms į smulkųjį ir vidutinį verslą.

✓ 219,1 mln. eurų (18 proc.) 2019 metų valstybės biudžete veiksmų programai įgyvendinti numatytų ES lėšų numatoma investuoti į aktyvios darbo jėgos rėmimo priemones ir žmoniškųjų išteklių kokybės gerinimą, iš jų daugiausia – 110 mln. eurų (50 proc.) – švietimo sričiai, 82,1 mln. eurų (38 proc.) investicijų – užimtumo ir socialinei integracijai, 27 mln. eurų (12 proc.) – viešojo administravimo sričiai.

¹³ Į rodiklį įsiskaičiuoja bendri grynieji išmokėjimai (angl. *total net payments*), t. y. pirminiai avansai, grynieji papildomi pirminiai avansai (papildomi pirminiai avansai be grąžintos dalies), grynieji metiniai avansai (metiniai avansai be grąžintos dalies), taip pat grynieji tarpiniai mokėjimai (tarpiniai mokėjimai be grąžintos dalies ir metiniai avansai, padengti išlaidų).

✓ Likusią 2019 metų valstybės biudžete veiksmų programai numatytų ES lėšų dalį numatoma panaudoti veiksmų programos administravimui, vertinimui atlikti ir komunikacijai – 34 mln. eurų (3 proc.) ir sudaryti 30 mln. eurų (2 proc.) ES lėšų rezervą tam atvejui, jei asignavimų valdytojai pritrūktų lėšų projektams įgyvendinti.

2019 metų ES fondų lėšų investicijos 2019 metų valstybės biudžete pagal sritis

Sritis	Investicijos
I. Aktyvios darbo jėgos rėmimo priemonės ir žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas	219,1
1 Švietimas	110,0
2 Viešasis administravimas	27,0
3 Užimtumas ir socialinė integracija	82,1
II. Ekonominio konkurencingumo didinimas	356,3
1 Moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra, inovacijos	107,8
2 Informacinė visuomenė	42,9
3 Smulkus ir vidutinis verslas	39,1
4 Energijos naudojimo efektyvumo didinimas ir atsinaujinantys energijos ištekliai	166,5
III. Investicijos į infrastruktūrą	586,0
1 Aplinkosauga	184,1
2 Susisiekimas	130,2
3 Švietimo ir socialinė infrastruktūra	119,8
4 Regioninė plėtra	151,9
IV. Techninė parama	34,1
V. ES lėšų rezervas	30,0
Iš viso:	1 225,5

2014–2020 metais įgyvendinant finansines priemones planuojama skirti apie 1 mlrd. eurų lėšų, kurios sugrįžta, tampa nacionalinėmis lėšomis ir yra toliau investuojamos siekiant tų pačių tikslų. Įvertinus 2007–2013 metų patirtį Lietuvoje, į finansinius produktus investuotos ES fondų lėšos sukuria 2,5–3 kartus daugiau investicijų. Taip sukuriamos ilgalaikės finansavimo priemonės, kurios mažina Lietuvos priklausomybę nuo ES lėšų.

2014–2020 metų laikotarpiu jau investuota 650 mln. eurų ES fondų lėšų, įsteigti 8 fondai:

✓ daugiabučių namų srityje: daugiabučių namų modernizavimo fondas, JESSICA II, Rizikos pasidalijimo fondas;

✓ viešosios infrastruktūros modernizavimo srityje: Energijos efektyvumo fondas, Savivaldybių pastatų fondas, Kultūros paveldo fondas;

✓ verslo finansavimo srityje: Verslumo skatinimo fondas 2014–2020, Verslo finansavimo fondas.

Taip pat 2018 metais pradėtos įgyvendinti naujos finansinės priemonės verslo akceleravimo ir mokslinės ir eksperimentinės plėtros srityse. Taip pat atlikus reikalingus veiksmus, numatoma plėsti finansinių priemonių įgyvendinimą bei steigti fondus vandentvarkos bei inovacijų tranporte srityse.

Iš viso numatoma pritraukti daugiau nei 800 mln. eurų privačių lėšų. Iki šios dienos jau pritraukta daugiau kaip 450 mln. eurų privataus finansavimo lėšų.

Lietuva dar nėra išnaudojusi galimybių į veikiančius ar kuriamus naujus fondus pritraukti Europos strateginių investicijų fondo investicijas, ypač infrastruktūros projektams finansuoti. Tokiam tikslui beveik visose ES šalyse yra sukurtos Nacionalinės plėtros institucijos (toliau – NPI). Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje NPI veikla nebuvo reglamentuota,

Finansų ministerijos iniciatyva buvo parengtas ir š.m. birželio 5 d. priimtas Nacionalinių plėtros įstaigų įstatymas, taip pat šiuo metu rengiami kiti šio įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų projektai. Planuojama pagerinti valstybės įsteigtų finansų įstaigų, įgyvendinančių finansines priemones, valdymą, pašalinti nepagrįstas kliūtis, kad privatūs ir instituciniai investuotojai galėtų aktyviai prisidėti prie valstybei strategiškai svarbių sričių finansavimo bei projektų įgyvendinimo.

5. Lėšos, planuojamos perkelti iš kitų biudžetinių metų pagal Biudžeto sandaros įstatymo nuostatas

Atsižvelgiant į valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktą informaciją numatoma, kad preliminarus valstybės biudžeto lėšų, kurios pagal Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 14 straipsnio 2 ir (arba) 3 dalis planuojamos perkelti iš 2018 biudžetinių metų, kai jos paliekamos asignavimų valdytojui naudoti viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas, likutis 2019 metais sudarys 46,0 mln. eurų.

VI. Savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektas

Savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektas parengtas pagal Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymą (toliau – Įstatymas).

2019 metais savivaldybių savarankiškosioms funkcijoms vykdyti jų biudžetams bus skiriama 46,79 proc. GPM nuo įplaukų į konsoliduotus valstybės ir savivaldybių biudžetus, kurį sudaro pastovioji dalis – 42,77 proc. ir kintamoji dalis – 4,02 proc.

Valstybės ir savivaldybių biudžetai 2019 metais neteks 312 mln. eurų pajamų iš GPM: sumažės dėl pagrindinio neapmokestinamo pajamų dydžio (toliau – NPD) ir individualių NPD riboto darbingumo asmenims didinimo (–186 mln. eurų) ir dėl GPM tarifo sumažinimo (–145 mln. eurų), padidės dėl minimaliosios mėnesinės algos padidinimo (12,4 mln. eurų) ir dėl pareiginės algos bazinio dydžio padidinimo (6,6 mln. eurų). Vadovaujantis Įstatymu, dėl sprendimų, keičiančių savivaldybių biudžetų pajamas, savivaldybių pajamų pokytis yra kompensuojamas pastoviąją GPM (procentais) dalį didinant 88,8 mln. eurų.

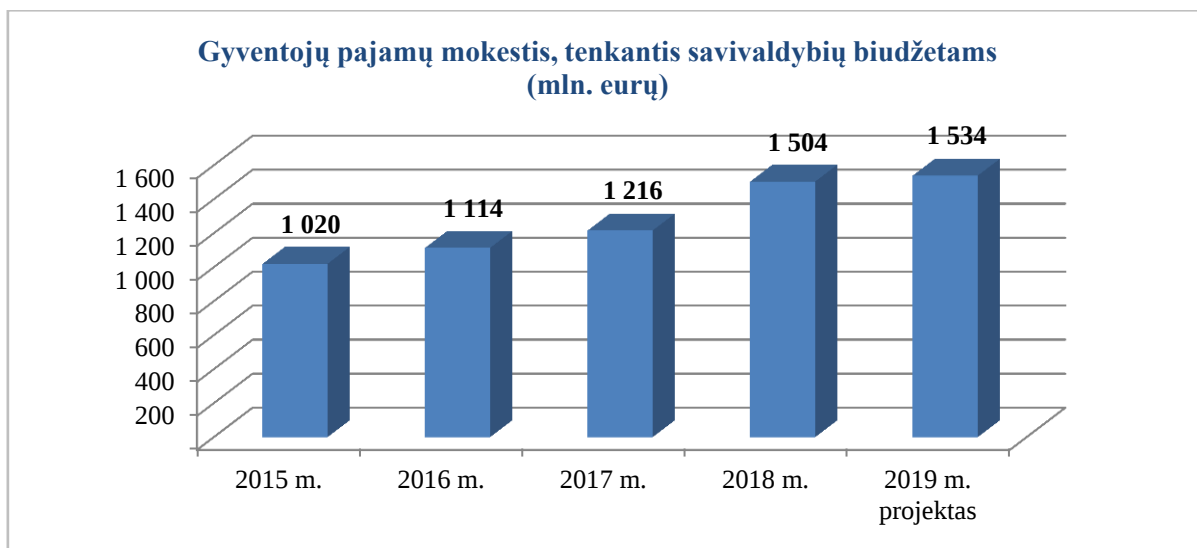
Kintamoji GPM (procentais) dalis skiriama:

1) 2018 metų sumos kintamajai gyventojų pajamų mokesčio daliai (procentais) apskaičiuoti – 79,4 mln. eurų;

2) savivaldybių išlaidų pokyčiams kompensuoti dėl Seimo ir Vyriausybės priimtų sprendimų. 2019 metams savivaldybių išlaidų pokyčiai sudarys 27,6 mln. eurų: Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymui laipsniškai įgyvendinti, minimaliajai mėnesinei algai padidinti (toliau – MMA), pareiginės algos (atlyginimo) baziniam dydžiui padidinti (toliau – BD), kultūros darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti ir kt.;

3) savivaldybių biudžetų prognozuojamų pajamų mažėjimui, palyginti su 2018 metų prognozuojamomis pajamomis palyginamosiomis sąlygomis, kompensuoti 24,8 mln. eurų.

Atsižvelgiant į visa tai, GPM, tenkantis savivaldybių biudžetams, palyginti su 2018 metais, didėja 29,5 mln. eurų.

Pajamos ir mokesčiai iš turto, rinkliavos ir kitos administruojamos pajamos, palyginti su 2018 metais, didėja 28,3 mln. eurų.

Valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams 2019 metais planuojama skirti 873,6 mln. eurų, iš jų ugdymo reikmėms finansuoti 683,2 mln. eurų, valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms finansuoti 167,8 mln. eurų, savivaldybių mokykloms (klasėms arba grupėms), skirtoms šalies mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ir kitoms savivaldybėms perduotoms įstaigoms išlaikyti 22,6 mln. eurų. Šių dotacijų suma, palyginti su 2018 metais, yra 91,8 mln. eurų didesnė. Numatoma papildomai skirti 72,5 mln. eurų ugdymo reikmėms (klasės krepšeliui, etatiniam apmokėjimui finansuoti, algos baziniam dydžiui, MMA didinti), 10,5 mln. eurų sveikatai gyvensenai (visuomenės sveikatos priežiūros specialistų, dirbančių ugdymo įstaigose, atlyginimams didinti), 6 mln. eurų atvejo vadybininko paslaugoms, 2,2 mln. eurų savižudybių prevencijai, 1,7 mln. eurų priešgaisrinei saugai, 1,3 mln. eurų savivaldybėms priskirtiems geodezijos ir kartografijos darbams organizuoti ir vykdyti. Dėl funkcijos centralizavimo 3,5 mln. eurų mažėja dotacija jaunimo teisių apsaugai.

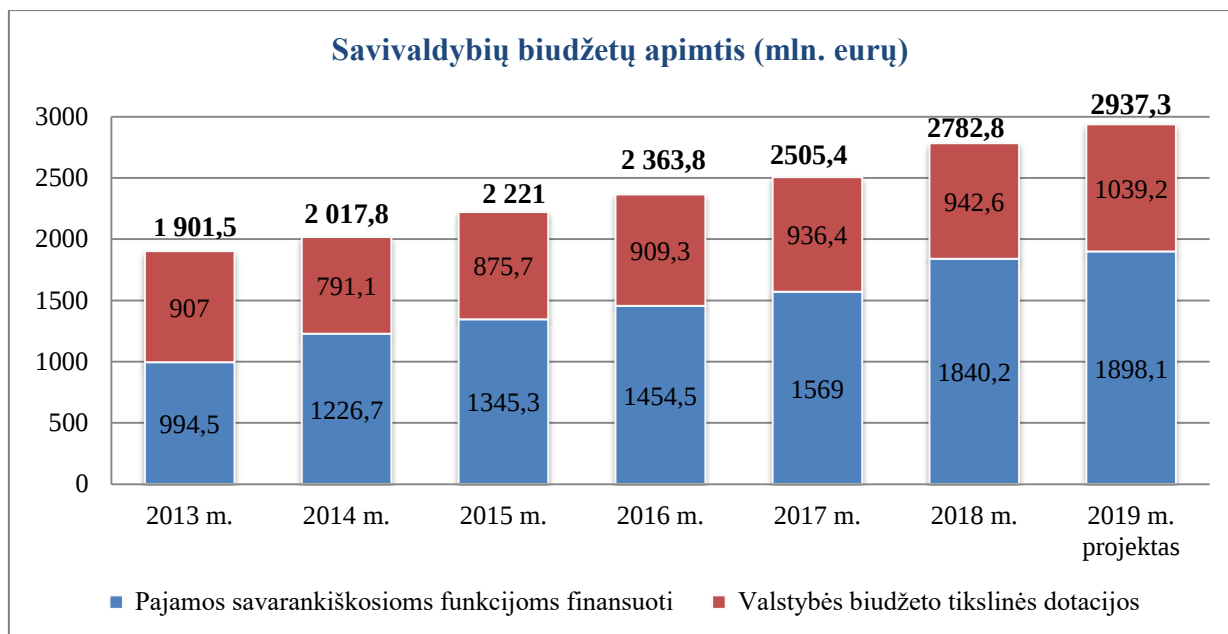
Be to, valstybės institucijos ir įstaigos iš joms patvirtintų asignavimų numato skirti savivaldybių vykdomoms funkcijoms 165,6 mln. eurų dotacijų.

Prognozuojamos dotacijos savivaldybių biudžetams, tūkst. eurų

Valstybės institucijos ir įstaigos pavadinimas	Dotacijos paskirties pavadinimas	Iš viso
Aplinkos ministerija		1 475
	iš jų:	
	atliekų tvarkymo sistemos infrastruktūros plėtrai	1 375
Finansų ministerija	miestų miškų priežiūros, apsaugos ir tvarkymo darbams vykdyti	100
		8 300
	iš jų:	
	piliečių nuosavybės teisėms į išlikusius gyvenamuosius namus, jų dalis, butus, ūkinės komercinės paskirties pastatus ir jų priklausinius atkurti ir kompensacijoms už išperkamą nekilnojamąjį turtą religinėms bendrijoms išmokėti	1 300
	pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą įgyvendinamų Europos socialinio fondo projektų nuosavam indėliui užtikrinti	700
	pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą įgyvendinamų infrastruktūros projektų nuosavam indėliui užtikrinti	6 300

Valstybės institucijos ir įstaigos pavadinimas	Dotacijos paskirties pavadinimas	Iš viso
Kultūros ministerija		11 777
	iš jų:	
	Kauno miesto savivaldybei – „Europos kultūros sostinė 2022“ programai finansuoti	500
	ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti	11 277
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti	301
Susisiekimo ministerija		117 419
	iš jų:	
	savivaldybėms vietinės reikšmės keliams (gatvėms) tiesti, taisyti (rekonstruoti), prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti	117 219
	iš jų:	
	einamiesiems tikslams finansuoti	43 859
	ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti	73 360
	viešajai įstaigai „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ siaurojo geležinkelio, kultūros paveldo objekto, priežiūrai užtikrinti	200
Sveikatos apsaugos ministerija	ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti	4 428
Švietimo ir mokslo ministerija	ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti	7 231
Ūkio ministerija	infrastruktūros, skirtos investicijoms pritraukti, plėtrai savivaldybėse	2 000
Žemės ūkio ministerija	ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti	2 880
Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti	9 826
IŠ VISO:		165 637

Savivaldybių biudžetų pajamos ir valstybės biudžeto dotacijos 2019 metais sudarys 2 937,3 mln. eurų. Palyginti su 2018 metais, jos didėja 5,6 proc., arba 154,5 mln. eurų.

Atsižvelgiant į Konstitucinio įstatymo nuostatas, kuriomis yra nustatyti reikalavimai savivaldybių biudžetams užtikrinti fiskalinę drausmę, 2019 metams nustatomi savivaldybių skolos, skolinimosi ir garantijų limitai. Be to, praplečiamos galimybės savivaldybėms įgyvendinti investicijų projektus iš skolintų lėšų. Savivaldybė galės skolintis tam tikro dydžio

sumą investicijų projektams, atitinkantiems šio įstatymo 12 straipsnyje nurodytus reikalavimus, tačiau su sąlyga, kad savivaldybės biudžeto balanso rodiklis per ketverių metų laikotarpį turės būti lygus nuliui. Tokiu atveju savivaldybė, įvertinusi savo pajamų augimą ir esamą skolos lygį, galės nuspręsti vienus ar kelerius metus turėti deficitinį biudžetą, tačiau planuoti finansus taip, kad tas deficitas būtų kompensuotas biudžeto pertekliais kitais minėto laikotarpio metais.

Taip pat savivaldybėms iškeliami reikalavimai dėl įsiskolinimų suvaldymo, t. y. savivaldybės 2020 m. sausio 1 d. esantis įsiskolinimas (mokėtinos sumos, išskyrus sumas paskoloms grąžinti) turi būti ne didesnis už 2019 m. sausio 1 d. įsiskolinimą (mokėtinas sumas, išskyrus sumas paskoloms grąžinti).